

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Säteilyturvakeskuksesta sekä säteilylain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Säteilyturvakeskuksesta. Samalla nykyinen säteilyturvakeskuksesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi. Osa asetuksella nykyään säädetyistä Säteilyturvakeskuksen tehtävistä siirrettäisiin lakiin. Laki sisältäisi säännökset keskuksen asemasta ja toimialasta, johtamisesta ja ratkaisuvallasta sekä toimialaan liittyvistä sopimuksista ja asiantuntijoista. Esityksen tavoitteena on uudistaa vuodelta 1983 peräisin oleva laki vastamaan muuttunutta toimintaympäristöä. Säteily- ja ydinturvallisuusalan valvontaviranomaisen toimintaan kohdistuu alan luonteesta johtuen erityisiä riippumattomuusvaatimuksia. Lailla pantaisiin myös täytäntöön säteilyturvallisuusdirektiivin 76 artikla sekä ydinturvallisuusdirektiivin 5 artikla valvontaviranomaisen päätöksenteon riippumattomuutta koskevilta osin.

Lisäksi esityksellä ehdotetaan tehtäväksi eräitä pääosin teknisluonteisia tarkennuksia säteilylakiin. Säteilylain liitteessä ehdotetaan päivitettäväksi toiminnanharjoittajilta perittävät veroluonteiset valvontamaksut vastamaan valvonnan ennakoitua kustannuskehitystä.

Esityksellä on vaikutuksia valtion 2023 talousarvioon. Säteilylain veroluonteisten valvontamaksujen esitetyt korotukset ovat yleiskatteellisia. Arvioitua maksukertymää vastaava summa on tarkoitus tulouttaa valtion talousarviossa Säteilyturvakeskuksen toimintamenomomentille.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.11.2022. Lain 189 §:n 3 momentissa tarkoitettuja valvontamaksuja aletaan kuitenkin periä tämän lain liitteen mukaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2023 lukien.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
1.2.1 EU-säädösten valmistelu	5
1.2.1.1 Ydinturvallisuusdirektiivi	5
1.2.1.2 Säteilyturvallisuusdirektiivi	5
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu	5
2 EU-säädösten ja kansainvälisten sopimusten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö	6
2.1 Riippumattomuus EU-säädöksissä	7
2.2 Riippumattomuus kansainvälisissä sopimuksissa ja suosituksissa	7
2.3 Säteilyvaaratilanteisiin varautuminen säteilyturvallisuusdirektiivissä	8
3 Nykytila ja sen arviointi	8
3.1 Laki säteilyturvakeskuksesta	8
3.1.1 Säteilyturvakeskuksen toimiala ja asema	8
3.1.2 Tehtävät ja niihin liittyvät sopimukset	10
3.1.3 STUK International Oy:tä koskeva sääntely	10
3.2 Laki säteilylain muuttamiseksi	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	11
4.1 Keskeiset ehdotukset	11
4.2 Pääasialliset vaikutukset	11
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	11
4.2.1.1 Vaikutukset valtiontalouteen	11
4.2.1.2 Vaikutukset yritysten talouteen	15
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	15
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	16
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	16
6 Lausuntopalaute	16
6.1 Lausuntopalautteen huomioon ottaminen	19
7 Säännöskohtaiset perustelut	19
7.1 Laki Säteilyturvakeskuksesta	19
7.2 Säteilylaki	29
8 Lakia alemman asteinen sääntely	35
9 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset	35
10 Toimeenpano ja seuranta	35
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	35
LAKIEHDOTUKSET	37
Laki Säteilyturvakeskuksesta	37
Laki säteilylain muuttamisesta	39
LIITE	44
VALVONTAMAKSUT	44
LIITTEET	49
RINNAKKAISTEKSTI	49
Laki säteilylain muuttamisesta	49
LIITE	57

VALVONTAMAKSUT	57
----------------------	----

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Säteilyturvakeskuksesta annettu laki on vuodelta 1983 eli ajalta ennen nykyistä perustuslakia ja Suomen liittymistä Euroopan unioniin. Säädstä on muutettu viimeisten lähes 40 vuoden aikana kolme kertaa, eikä sitä ole päivitetty kokonaisuutena vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan laki uudistettavaksi kokonaisuudessaan säätämällä uusi laki Säteilyturvakeskuksesta. Sillä kumottaisiin säteilyturvakeskuksesta annettu laki (1069/1983). Samassa yhteydessä uudistettaisiin myös säteilyturvakeskuksesta annettu asetus, ja uudella asetuksella kumottaisiin vastaavasti nykyinen säteilyturvakeskuksesta annettu asetus (618/1997).

EU:ssa annettiin 25.6.2009 neuvoston direktiivi ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamisesta (2009/71/Euratom), jäljempänä *ydinturvallisuusedirektiivi*. Ydinturvallisuusedirektiiviä muutettiin 8.7.2014 ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamisesta annetun direktiivin 2009/71/Euratom muuttamisesta annetulla neuvoston direktiivillä 2014/87/Euratom, jäljempänä *muutettu ydinturvallisuusedirektiivi*. Uudistuksessa huomioitiin mm. vuonna 2011 tapahtuneesta Fukushima ydinvoimalaonnettomuudesta saadut opit. Turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta suojelemiseksi ja direktiivien 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ja 2003/122/Euratom kumoamisesta annettu neuvoston direktiivi (2013/59/Euratom), jäljempänä *säteilyturvallisuusedirektiivi*, annettiin 5.12.2013. Pääosin direktiivit on täytäntöön pantu kansallisesti ydinenergialailla (990/1987), jota on muutettu ydinturvallisuusedirektiivin muutoksen vuoksi ydinenergialain muuttamisesta annetulla lailla (905/2017) sekä 15.12.2018 voimaantulleella, kokonaan uudistetulla säteilylailla (859/2018).

Direktiivit sisältävät eräitä vaatimuksia koskien toimivaltaista valvontaviranomaista ja sen henkilöstöä. Kansallinen sääntely vastaa pitkälti direktiiveissä edellytettyä oikeustilaa. Toimivaltaista valvontaviranomaista ja sen henkilöstöä koskeva sääntely sisältyy nykyisellään Säteilyturvakeskusta koskevaan lainsäädäntöön ja yleislainsäädäntöön, kuten perustuslakiin, hallintolakiin (434/2003) ja valtion virkamieslakiin (750/1994).

Direktiivit sisältävät kuitenkin eräitä vaatimuksia, joiden osalta lainsäädännölliset toimet ovat kansallisesti yhä tarpeellisia. Tällaisia ovat valvontaviranomaisen riippumattomuutta, johtamisjärjestelmää, henkilöstön koulutusjärjestelmää sekä kansallista säteilyvaaratilanteisiin varautumista koskevat vaatimukset. Näistä koulutusjärjestelmää koskevat vaatimukset voidaan toteuttaa asetustasoisena. Valvontaviranomaisen riippumattomuuden periaate on Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden (v. 1986) jälkeen muodostunut osaksi alan keskeisiä periaatteita. Riippumattomuuden painoarvo on edelleen lisääntynyt ydinturvallisuusedirektiivin ja säteilyturvallisuusedirektiivin voimaantulon myötä. Komissio on nostonut riippumattomuusvaatimukset esille osana em. direktiivien toimeenpanon tehokkuutta koskevia tiedusteluitaan ja menettelyitä. Tämän vuoksi Säteilyturvakeskuksen riippumattomasta asemasta esitetään nyt säädettäväksi osana Säteilyturvakeskuksesta annettavaa lakia. Laissa säädettäisiin myös säteilyvaaratilanteisiin varautumisesta. Säteilyturvakeskus arvioisi ja antaisi suosituksia kansallisessa varautumisessa säteilyvaaratilanteisiin. Tällä parannettaisiin varautumista ja tehostettaisiin toimintaa säteilyvaaratilanteissa.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädösten valmistelu

1.2.1.1 Ydinturvallisuudirektiivi

Ydinenergia-alan viimeaikainen kansainvälinen ja eurooppalainen kehitys korostaa ydinturvallisuuden merkitystä energiantuotantomuodon sääntelyssä. Alkuperäisen ydinturvallisuudirektiivin tavoitteena on ollut saattaa Euroopan ydinturvallisuuskehys yhdenmukaiseksi sekä saattaa voimaan korkeat turvallisuusstandardit kaikissa jäsenvaltioissa. Muutetun ydinturvallisuudirektiivin tavoitteena on lujittaa kansallisten valvontaviranomaisten roolia ja riippumattomuutta, parantaa avoimuutta ydinturvallisuuskysymyksissä sekä korostaa turvallisuustavoitteiden merkitystä ydinturvallisuuden toteuttamisessa. Ydinturvallisuudirektiivin lisäksi Euratomin puitteissa on annettu muiden ohella yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullista ja turvallista huoltoa varten neuvoston direktiivi 2011/70/Euratom. Ydinturvallisuudirektiivin 5 artiklassa säädetään toimivaltaisesta valvontaviranomaisesta. Muutetun direktiivin myötä jäsenvaltioiden on varmistettava valvontaviranomaisen riippumattomuus valvontaan liittyvässä päätöksenteossa. Artiklassa edellytetään lisäksi, että valvontaviranomaisella on oikeudelliset valtuudet laatia ydinturvallisuusmääräyksiä, vaatia luvanhaltijaa noudattamaan ydinturvallisuusmääräyksiä ja luvan ehtoja sekä todentaa noudattaminen lakisääteisellä arvioinnilla ja tarkastuksilla.

1.2.1.2 Säteilyturvallisuudirektiivi

Euroopan unionissa annettiin 5.12.2013 säteilyturvallisuudirektiivi. Säteilylailla ja sen nojalla annettavilla alempiasteisilla säädöksillä on täytäntöönpantu Euroopan unionin uusi säteilyturvallisuudirektiivi, josta käytetään myös nimeä BSS-direktiivi (Basic Safety Standards). Direktiivillä on kodifioitu yhdeksi direktiiviksi aiemmat viisi säteilysuojelualan direktiiviä, jotka ovat: 1) neuvoston direktiivi 89/618/Euratom säteilyvaaratilanteessa tarvittavia suojelutoimenpiteitä ja noudatettavia ohjeita koskevien tietojen antamisesta väestölle, 2) neuvoston direktiivi 90/641/Euratom ulkopuolisten työntekijöiden suojelusta työskentelyn aikaisen ionisoivan säteilyn vaaroilta valvonta-alueella, 3) neuvoston direktiivi 96/29/Euratom perusnormien vahvistamisesta väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuville vaaroilta (kumottu säteilysuojeludirektiivi), 4) neuvoston direktiivi 97/43/Euratom henkilöiden terveyden suojelemiselta ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta lääketieteellisen säteilyaltistuksen yhteydessä ja direktiivin 84/466/Euratom kumoamisesta (MED-direktiivi) sekä 5) neuvoston direktiivi 2003/122/Euratom korkea-aktiivisten radioaktiivista ainetta sisältävien umpilähteiden ja isännättömien lähteiden valvonnasta (umpilähdedirektiivi). Säteilyturvallisuudirektiivi on vähimmäisvaatimusedirektiivi, jonka edellyttämästä suojelun tasosta voidaan kansallisesti säätää tiukemmin. Säteilyturvallisuudirektiivin 76 artiklassa edellytetään säteilyturvallisuusviranomaiselta riippumattomuutta.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä yhteistyössä Säteilyturvakeskuksen kanssa.

Esitys on ollut lausunnolla 9.7.2021–27.8.2021 välisen ajan lausuntopalvelu.fi-palvelussa.

Esityksestä on pyydetty lausunnot työ- ja elinkeinoministeriöltä, valtioneuvoston kanslialta, valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolta, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeri-

öltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, sisäministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, ympäristöministeriöltä, ulkoministeriöltä, Säteilyturvakeskukselta, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta, Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta, Työterveyslaitokselta, Suomen ympäristökeskukselta, Liikenne- ja viestintävirastolta, Opetushallitukselta, Tietosuojavaltuutetun toimistolta, aluehallintovirastoilta, aluehallintovirastojen työsuojelun vastualueilta, ELY-keskuksilta, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä/HUS-kuvantamiselta, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiriltä, Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriltä, Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymältä, Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymältä, Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä, Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymältä Soite, Keski-Suomen sairaanhoitopiiriltä, Kymenlaakson sairaanhoitopiiriltä, Lapin sairaanhoitopiiriltä, Helsingin yliopistollisen keskussairaalan syöpäkeskukselta, Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä, Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymältä, Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymältä, Satakunnan keskussairaaltalta, Satakunnan sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriltä, Vaasan sairaanhoitopiiriltä, Ålands hälso- & sjukvård:ltä, Turun yliopistolliselta keskussairaaltalta, Kuopion yliopistolliselta sairaaltalta, Oulun yliopistolliselta sairaaltalta, Tampereen yliopistolliselta sairaaltalta, Helsingin yliopiston fysikaalisten tieteiden laitokselta, Helsingin yliopiston kemian laitoksen radiokemian laboratoriolta, Jyväskylän yliopiston fyysikan laitokselta, Åbo Akademin kiihdytinlaboratoriolta, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry:ltä, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, Akava ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusliitto SAK ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Elinkeinoelämän Keskusliitto ry:ltä, Energiateollisuus ry:tä, Metsäteollisuus ry:ltä, Rakennusteollisuus RT ry:ltä, Kaivosteollisuus ry:ltä, Suomen Kiviteollisuus Oy:ltä, Suomen Yrittäjät ry:ltä, KT Kuntatyöntantajilta, Suomen Eläinlääkäriliitto ry:ltä, Suomen Lääkäriliitto ry:ltä, Suomen Hammaslääkäriliitolta, Suomen Röntgenhoitajaliitto ry:ltä, Suomen Sairaanhoitajaliitto ry:ltä, Suomen Suuhygienistiliitto SSHL ry:ltä, Suomen Terveystieteiden Ammattiliitto STAL ry:ltä, Finnish Society for NDT fiNDT:ltä, Lääketieteelliseltä Radioisotooppiyhdistykseltä, Sairaalfysiikka ry:ltä, Sairaalfysiikkien erikoistumista koordinoivalta neuvottelukunnalta, Lääketieteelliseltä Radioisotooppiyhdistykseltä, STUK International Oy:ltä, SESKO ry:ltä, Sisäilmäyhdistys ry:ltä, Suomen Akuuttilääketieteen yhdistys ry:ltä, Suomen Hammaslääkärisseura Apollonialta, Suomen Isännöintiliitto ry:ltä, Suomen Kardiologinen Seura ry:ltä, Suomen Kiinteistöliitto ry:ltä, Suomen Kiinteistövälittäjiliitto ry:ltä, Suomen Kliinisen Fysiologian yhdistys ry:ltä, Suomen Lastenneurologinen Yhdistys ry:ltä, Suomen Neurologinen Yhdistys ry:ltä, Suomen Omakotiliitto ry:ltä, Suomen Ortopediyhdistys ry:ltä, Suomen Radiologiyhdistys ry:ltä, Suomen Romukauppiain Liitto ry:ltä, Ympäristöterveyden Asiantuntijat ry:ltä, Borealis Polymers Oy:ltä, Dekra Industrial Oy:ltä, Doseco Oy:ltä, Fennovoima Oy:ltä, Fingrid Oyj:ltä, Finnair Oyj:n terveyspalveluilta, Fortum Power and Heat Oy:n Loviisan voimalaitokselta, Indmeas Oy:ltä, Inspecta Oy:ltä (nyk. Kiwa), Istekki Oy:ltä, JT-Laseriltä, MAP Medical Technologies Oy:ltä, Posiva Oy:ltä, Senaatti-kiinteistöiltä, Sonar Oy:ltä, SRV Yhtiöt Oyj:ltä, SSAB Europe Oy:ltä, Stora Enso Oyj:ltä, Suomen radonhallinta Oy:ltä, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:ltä, Teollisuuden Voima Oyj:n Olkiluodon voimalaitokselta, UPM-Kymmene Oyj:ltä ja YIT Oyj:ltä. Lauseita saatiin yhteensä 31 kappaletta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla valtioneuvoston hankkeita koskevassa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> hanketunnuksella STM104:00/2020.

2 EU-säädösten ja kansainvälisten sopimusten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Esityksen tavoitteena olisi vahvistaa valvontaviranomaisen riippumattomuutta koskevaa säädosperustaa kansainvälisten sopimusten ja suositusten sekä direktiivien vaatimusten mukaisesti.

Esityksellä pantaisiin myös täytäntöön säteilyvaaratilanteisiin liittyviä säteilyturvallisuusedirektiivin vaatimuksia.

2.1 Riippumattomuus EU-säädöksissä

Komission ehdotuksessa ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamisesta annetun direktiivin 2009/71/Euratom muuttamisesta (COM/2013/0715 final) esitettiin, että toimivaltaisen valvontaviranomaisen riippumattomuuden säännöksiä tiukennetaan ydinturvallisuuden osalta kansainvälisen ohjeistuksen mukaisesti. Tämä toteutettiin ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamisesta annetun direktiivin 2009/71/Euratom muuttamisesta annetulla neuvoston direktiivillä 2014/87/Euratom.

Ydinturvallisuusedirektiivin 5 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisen valvontaviranomaisen riippumattomuus sen valvontaan liittyvässä päätöksenteossa on tosiasiallisesti suojattu asiattomalta vaikutukselta. Toimivaltaisella valvontaviranomaisella on oltava sellaiset oikeudelliset valtuudet, että se voi täyttää velvoitteensa mainitun artiklan 3 kohdan mukaan. Ydinturvallisuusedirektiivin 5 artiklassa edellytetään myös muun muassa taloudellista riippumattomuutta ja henkilöstön pätevyyteen liittyvää riippumattomuutta.

Säteilyturvallisuusedirektiivin 76 artiklassa edellytetään, että toimivaltainen viranomainen on toiminnallisesti erotettu muista elimistä tai organisaatioista, joilla on yhteyksiä tässä direktiivissä käsiteltyjen toimintojen edistämiseen tai käyttöön, jotta viranomaisen riippumattomuus valvontatehtävän hoidossa on tosiasiallisesti suojattu asiattomalta vaikutukselta. Lisäksi siinä edellytetään, että toimivaltaiselle viranomaiselle annetaan sellaiset oikeudelliset valtuudet sekä henkilöstöresurssit ja taloudelliset resurssit, joita se tarvitsee täyttääkseen velvoitteensa.

2.2 Riippumattomuus kansainvälisissä sopimuksissa ja suosituksissa

Kansainvälisissä sopimuksissa korostetaan toimivaltaisen valvontaviranomaisen riippumattomuutta. Suomi hyväksyi 5.1.1996 Wienissä 20.9.1994 tehdyn ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen (engl. Convention on Nuclear Safety; CNS). Sopimus tuli kansallisesti voimaan 24.10.1996 (SopS 74/1996). Ydinturvallisuussopimuksen 8 artiklan mukaan valvontaviranomaisella on oltava riittävät valtuudet ja pätevyys sekä rahalliset ja inhimilliset voimavarat, jotta se voi suoriutua sille määrätyistä velvollisuuksista. Lisäksi valvontaviranomaisen tehtävät on oltava tehokkaasti erotettuna sellaisten elinten tai järjestöjen tehtävistä, jotka toimivat ydinenergian käytön edistämisen tai hyödyntämisen parissa. Käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskevan yleissopimuksen (SopS 36/2001) 20 artiklan 2 kohdassa edellytetään valvontatehtävien tosiasiallista riippumattomuutta muista toiminnoista, jos samat organisaatiot ovat mukana sekä käytetyn polttoaineen tai radioaktiivisen jätteen huollossa että niiden valvonnassa.

Vaativuudesta on painotettu myös kansainvälisissä suosituksissa. Esimerkiksi kansainvälisen atomienergiajärjestön (engl. International Atomic Energy Agency; IAEA) turvallisuusvaatimuksissa tosiasiallisen riippumattomuuden toteutumisen on katsottu vaativan sen, että valvontaviranomaisella on muun muassa riittävä auktoriteetti ja riittävän pätevää henkilöstöä, pääsy riittäviin taloudellisiin resursseihin, kyky tehdä itsenäisiä päätöksiä sekä vapaus ulkopuolisesta paineesta. Tosiasiallisen riippumattomuuden ei ole tarkoitus rajoittaa tarvittavaa tiivistä yhteistyötä muiden valvontaviranomaisten tai kansallisten organisaatioiden kanssa eikä myöskään valtiolle asettamia yleisiä poliittisia linjoja, jotka eivät liity valvontavaltuuksiin ja -tehtäviin.

Vaativuus riippumattomasta viranomaisesta sisältyy yhteen IAEA:n kymmenestä turvallisuusperiaatteesta (engl. Safety Fundamentals SF-1, Principle 2). Sitä tarkennetaan IAEA:n yleisissä

turvallisuusvaatimuksissa (engl. General Safety Requirements, GSR 1: Governmental, Legal and Regulatory Framework for Safety, Requirement 4). Tosiasialliseen riippumattomuuteen sisältyy monta eri ulottuvuutta, joiden toteutumista on mahdollista edistää eri tavoin. Esimerkiksi IAEA:n yleisessä ohjeistuksessa (engl. General Safety Guide, GSG-12, Organization, Management and Staffing of the Regulatory Body for Safety) on tarkasteltu näitä ulottuvuuksia ja sitä, kuinka nämä voidaan ottaa huomioon valvontaviranomaisen toiminnassa.

2.3 Säteilyvaaratilanteisiin varautuminen säteilyturvallisuudirektiivissä

Säteilyturvallisuudirektiivin 98 artiklassa säädetään vaatimuksista vaaratilanteisiin varautumista koskien. Jäsenvaltioiden on artiklan 1 kohdan mukaan huolehdittava siitä, että säteilyvaaratilanteita varten vahvistetaan etukäteen valmiussuunnitelmat sellaisten erityyppisten vaaratilanteiden varalta, jotka on tunnistettu potentiaalisten säteilyvaaratilanteiden arvioinnissa. Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että valmiussuunnitelmat testataan ja niitä tarkastellaan ja tarpeen mukaan tarkistetaan säännöllisesti ottaen huomioon aiemmista säteilyvaaratilanteista saadut kokemukset ja ottaen huomioon tulokset osallistumisesta kansallisen ja kansainvälisen tason valmiusharjoituksiin.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Laki säteilyturvakeskuksesta

Säteilyturvakeskus (STUK) on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluva valtion hallintoviranomainen, josta säädetään säteilyturvakeskuksesta annetussa laissa ja asetuksessa. Säteilyturvakeskusta johtaa pääjohtaja, jonka nimittää valtioneuvosto. Säteilyturvakeskuksesta annetussa laissa on säännökset toimialasta, johtamisesta, sopimusten tekemisestä ja tilaustutkimuksista sekä kansainvälisiä asiantuntijapalveluita tarjoavasta osakeyhtiöstä. Lisäksi laissa on säännökset maksuista ja yleisestä asetuksenantovaltuudesta sekä voimaantulosta. Säännökset muun muassa Säteilyturvakeskuksen tehtävistä, organisaatiosta ja henkilöstöstä on annettu valtioneuvoston asetuksella.

3.1.1 Säteilyturvakeskuksen toimiala ja asema

Säteilyturvakeskuksesta annetun lain 1 §:n mukaan keskus on perustettu säteilyn vahingollisten vaikutusten estämistä ja rajoittamista, säteilyn ja ydinenergian käytön turvallisuusvalvontaa sekä näihin liittyvää tutkimusta, koulutusta ja tiedottamista varten.

Keskuksen toimiala liittyy keskeisesti säteilyn ja ydinenergian käytön turvallisuuden valvontaan, sellaisina kuin niistä säädetään säteilylaissa ja ydinenergialaissa. Sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluu säteilylain 13 §:n 1 momentin nojalla säteilylain noudattamisen valvonnan ylin johto ja ohjaus muilta kuin ydinenergiakäyttöä koskevilta osin. Ydinenergialain 54 §:n 1 momentin mukaan ydinenergia-alan ylin johto ja valvonta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle.

Säteilyturvakeskuksella on lisäksi eräiden muiden ministeriöiden hallinnonalaan liittyviä tehtäviä. Nämä tehtävät perustuvat pelastuslaissa (379/2011) ja vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (1994/719) eli ns. VAK-laissa säädettyihin ulkoministeriön, sisäministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonaloihin.

Säteilyturvakeskuksen riippumattomasta asemasta sen valvontatoimintaan liittyvässä päätöksenteossa ei nykyisellään säädetä nimenomaisesti. Keskuksen riippumaton asema perustuu nykyisin yleiseen valtiosääntöoikeudelliseen ja julkisoikeudelliseen sääntelyyn kuten perustuslain

ja hallinnon yleislakien säännöksiin. Perustuslain 2 §:ssä säädetään lakisidonnaisuuden ja lainalaisuuden periaatteesta, 3 §:ssä valtiollisten tehtävien jaosta vallan kolmijaon periaatteen mukaisesti, 6 §:ssä yhdenvertaisuusperiaatteesta ja 21 §:ssä oikeudesta asian asianmukaiseen käsittelyyn lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa. Hallintolaissa säädetään hallinnon yleisistä oikeusperiaatteista, joihin sisältyy muun muassa tasapuolisen kohtelun vaatimus ja puolueettomuuden vaatimus sekä vaatimus käyttää toimivaltaa vain lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Hallintolaissa säädetään myös virkamiehen esteellisyydestä. Lisäksi riippumattomuus toteutuu osin organisaatiolainsäädännön ja osin keskuksen valvontatoiminnan oikeudellisia valtuuksia koskevien substanssilakien, kuten ydinenergialain ja säteilylain, sääntelyn kautta. Säteily- ja ydinturvallisuusviranomaisen riippumattomuudesta on tarpeen säätää erikseen, jotta riippumattomuutta koskeva sääntely vastaisi paremmin kansainväliset sopimusten, EU-direktiivien ja kansainväliset suositusten vaatimuksia.

GSG-12:n mukaan poliittista riippumattomuutta voidaan edistää siten, että on olemassa säännönmukaiset auditoinnit ja vertaisarvioinnit, jotka julkaistaan. Oikeudellista riippumattomuutta voidaan osoittaa siten, että annetut päätökset sekä niiden laillinen ja tekninen toteutus dokumentoidaan. Riippumattomuuden edistäminen vaikuttaa läpinäkyvyyteen, johdonmukaisuuteen ja ennustettavuuteen valvontaviranomaisen päätöksenteossa.

Yksi tärkeimpiä tapoja vaikuttaa tosiasialliseen riippumattomuuteen GSG-12:n mukaan on taloudellinen riippumattomuus. Siksi rahoitusmekanismien pitäisi olla selvästi määritettynä lainsäädännössä eikä valvontaviranomaisen budjetti saa olla pelkästään riippuvainen suoritteista, sakoista tai muista rangaistusluonteisista maksuista. Valvontaviranomaisen pitäisi pystyä jakamaan taloudelliset resurssinsa sen eri hallinnollisiin toimiin itsenäisesti eikä valvontaviranomaiselle osoitetun budjetin päättämisessä tai hyväksymisessä pitäisi olla mukana se osa valtionhallintoa, joka vastaa ydinteknologioiden kehityksestä, tukemisesta tai alalla toimimisesta. Toinen tärkeä tapa vaikuttaa tosiasialliseen riippumattomuuteen on henkilöstön pätevyyden takaaminen. Valvontaviranomaisella pitäisi olla riittävä tekninen asiantuntemus, joka on tasapainossa valvontaviranomaisen eri toiminnoissa. Jos valvontaviranomainen tarvitsee ulkopuolista neuvontaa tai palvelua, tämän pitäisi olla puolueetonta, vapaata kaikista eturistiriidoista eikä sen pitäisi vähentää valvontaviranomaiselle osoitettuja vastuualueita. Säteilyturvakeskuksen valvontatoiminnan taloudellinen riippumattomuus pohjautuu keskuksen valvontatoiminnan maksullisuuteen, toiminnanharjoittajilta perittäviin veroluonteisiin maksuihin sekä valtiolta saatavaan budjettirahoitukseen. Ydinturvallisuusvalvonnan maksullisuus perustuu valtion maksuperustelakiin (150/1992) ja -asetukseen (211/1992) sekä ydinturvallisuusvalvontaan kuuluvien Säteilyturvakeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista annettuun kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1285/1993). Säteilytoiminnan valvonnan maksullisuus perustuu valtion maksuperustelain ja asetuksen lisäksi Säteilyturvakeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen (1167/2020). Säteilylain 189 §:n nojalla peritään lisäksi valvontamaksua, joka on valtiolle perittävä veroluonteinen maksu.

Säteilyturvakeskuksen erillisyyss toimialan muista elimistä ja organisaatioista toteutuu siten, että keskuksen olemassaolo perustuu eduskunnan säätämään lakiin eli säteilyturvakeskuksesta annettuun lakiin. Myös keskuksen johtaminen ja ratkaisuvallat perustuvat lainsäädäntöön ja kuuluvat keskuksen pääjohtajalle, jollei ratkaisuvallasta toisin säädetä tai keskuksen työjärjestyksessä muuta määrätä.

Henkilöstöön liittyvä riippumattomuus puolestaan rakentuu osin valtion virkamieslainsäädännön yleisistä kelpoisuusedellytyksistä ja osin säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen johtajien kelpoisuutta koskevasta sääntelystä. Myös muun muassa virkamieslain karenssisopimusta ja sivutoimilupaa koskeva sääntely sekä hallintolain esteellisyyssäännökset turvaavat osaltaan keskuksen valvontatoiminnan riippumattomuutta.

GSG-12:n mukaan henkilöstön riittävä osaaminen ja tekninen asiantuntemus vaikuttavat valvontaviranomaisen riippumattomuuteen merkittäväällä tavalla. Säteilyturvakeskuksen tutkimus- ja kehitystoiminta sekä asiantuntijapalveluiden tarjoaminen osaltaan ylläpitävät ja kehittävät henkilöstön osaamista. Myös tämä tukee valvontaviranomaisen riippumattomaa asemaa.

3.1.2 Tehtävät ja niihin liittyvät sopimukset

Säteilyturvakeskuksen tehtävistä säädetään säteilyturvakeskuksesta annetussa asetuksessa. Säteilyturvakeskuksen tehtävät liittyvät ennen muuta säteilylain ja ydinenergialain noudattamisen valvontaan. Lisäksi keskuksella on tutkimus-, selvitys- ja kehitystoimintaa, ja se tuottaa toimialaansa liittyviä asiantuntijapalveluita liiketaloudellisin perustein. Näiden lisäksi keskuksella on kansainvälisiä tehtäviä. Keskuksen tehtävistä säädetään nykyään melko kattavasti. Keskuksella on tosiasiallisesti kuitenkin myös muuhun kansalliseen lainsäädäntöön perustuvia keskeisiä tehtäviä, jotka eivät ole luettavissa nykyisen asetuksen sanamuodoista. Näitä ovat esimerkiksi vaarallisten aineiden kuljetuksiin ja pelastustoimintaan liittyvät tehtävät.

Säteilyturvakeskus tekee toimialaansa ja tehtäviinsä liittyviä sopimuksia muiden viranomaisten ja muiden tahojen kanssa ja käyttää tarvittaessa asiantuntijoita. Keskuksen pysyvistä asiantuntijoista säädetään asetuksella.

3.1.3 STUK International Oy:tä koskeva sääntely

Säteilyturvakeskuksesta annettuun lakiin lisättiin uusi 4 a § koskien STUK International Oy:tä säteilyturvakeskuksesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (1414/2015). Lainmuutosta ehdotettiin hallituksen esityksellä laiksi Säteilyturvakeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 60/2015 vp).

STUK International Oy on Suomen valtion omistama erityistehtäväyhtiö, jonka toimialana on ydinenergian ja säteilyn asiantuntijapalvelut. Yhtiöstä säädetään voimassa olevassa säteilyturvakeskuksesta annetussa laissa. STUK International Oy tarjoaa säteily- ja ydinturvallisuutta koskevia kansainvälisiä asiantuntijapalveluita. Sosiaali- ja terveysministeriö huolehtii yhtiön omistajaohjauksesta. Yhtiö hyödyntää hankkeissa Säteilyturvakeskuksen asiantuntijoiden ja muiden asiantuntijoiden työpanosta. Hankkeiden myötä STUK International Oy:llä on merkittävä rooli myös kansallisen säteily- ja ydinturvallisuusosaamisen ylläpidossa ja kehittämisessä. Lisäksi yhtiö vaikuttaa kansainvälisellä tasolla säteily- ja ydinturvallisuutta edistävästi. Yhtiön toiminnasta määrätään yhtiön perustamissopimuksessa sekä yhtiöjärjestyksessä. STUK International Oy:stä ei ole tarpeen enää säätää nyt ehdotettavassa laissa Säteilyturvakeskuksesta tai muullakaan erillisellä lailla.

3.2 Laki säteilylain muuttamiseksi

Uudistettu säteilylaki (859/2018) on tullut voimaan 15.12.2018. Lailla on osaltaan täytäntöönpanu EU:n säteilyturvallisuudirektiivi. Lain eräisiin sanamuotoihin on tarpeen tehdä teknisluonteisia korjauksia pääosin valvonnassa havaittujen muutostarpeitten johdosta. Lisäksi lain liitteessä säädettyjen veroluonteisten vuotuisten valvontamaksujen suuruus päivitettäisiin euro-määräisesti vastaamaan vuoden 2019 alusta toteutettua Säteilyturvakeskuksen veroluonteisten maksujen kustannusrakenteen kehitystä ottaen lisäksi huomioon tulevien vuosien arvioidun kustannuskehityksen.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Säteilyturvakeskuksesta, jolla kumottaisiin säteilyturvakeskuksesta annettu laki (1069/1983). Lakiehdotuksella selkeytettäisiin keskuksen toimialaa ja tehtäviä koskevaa sääntelyä.

Laissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen riippumattomasta asemasta sen valvontatoiminnassa ja kannanotoissa. Sääntelyllä ei muutettaisi olemassa olevaa oikeustilaa, vaan kyse olisi nykyisen tosiasiallisen riippumattomuuden kirjaamisesta lakiin. Kyse on tältä osin ydinturvallisuusdirektiivin ja säteilyturvallisuusdirektiivin täytäntöönpanosta, jotka molemmat edellyttävät säteily- ja ydinturvallisuudesta vastaavaan valvontaviranomaisen riippumattomuutta sen valvontatoimintaan liittyvässä päätöksenteossa. Varsinaisen valvontatoiminnan ja siihen liittyvän päätöksenteon lisäksi esitettäisiin säädettäväksi, että keskus olisi riippumaton toimialallaan tekemissään muissa kannanotoissa, kuten lausunnoissaan ja aloitteissaan.

Esityksessä ehdotetaan, että aiemmin asetuksella säädetty Säteilyturvakeskuksen tehtävät sisällytettäisiin lakiin (2 §), ja niihin tehtäisiin eräitä, lähinnä lakitekniiseen muotoiluun liittyviä muutoksia, joilla keskuksen tehtäviä selkeytettäisiin lain tasolla. Esimerkiksi Säteilyturvakeskuksen pelastuslakiin ja vaarallisten aineiden kuljetuksiin sekä mittauspalveluiden tuottamiseen liittyviä tehtäviä koskeva sääntely on tarpeen sisällyttää lakiin. Uutena tehtävänä Säteilyturvakeskukselle säädettäisiin säteilyvaaratilanteisiin varautumisen kansallisten järjestelyjen arviointi ja niitä koskevien suositusten antaminen. Sääntelyllä pitkälti kuitenkin vain kirjattaisiin lakiin olemassa oleva käytäntö. Esityksellä ei muutoin ehdotettaisi uusia tehtäviä Säteilyturvakeskukselle.

Säteilylain muuttamista koskevassa lakiehdotuksessa säteilylakiin ehdotetaan eräitä täsmennyksiä. Näitä olisivat esimerkiksi kansainvälistä tiedonvaihtoa koskeva sääntely säteilyturvallisuuspoikkeamissa sekä säteilyvaaratilanteissa. Luonnonsäteilylle altistumisen rajoittamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että altistuksen rajoittamiseksi tarvittavat toimet olisi jatkossa tehtävä ilman aiheutonta viivytystä. Lisäksi Säteilyturvakeskuksen perimien valvontamaksujen maksuliikenteeseen liittyvää sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi Säteilyturvakeskuksen perintätehtävän helpottamiseksi. Säteilylain liitteessä ehdotetaan päivitettäväksi toiminnanharjoittajilta perittävät veroluonteiset valvontamaksut vastamaan euromääräisesti Säteilyturvakeskuksen toiminnan ennakoitua kustannuskehitystä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Vaikutukset valtiontalouteen

Esityksellä ajantasaistettaisiin virastoa koskeva lainsäädäntö. Lisäksi sillä selkeytettäisiin ydinturvallisuusdirektiivin 5 artiklan 2 kohdan ja säteilyturvallisuusdirektiivin 76 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanoa viraston riippumattomuuden osalta ja säteilyturvallisuusdirektiivin 98 artiklan täytäntöönpanoa säteilyvaaratilanteisiin varautumisen osalta.

Säteilyturvakeskuksesta annetun lain uudistamisesta ei ole taloudellisia vaikutuksia, koska kyseessä on pääasiassa säädöstekninen uudistus.

Säteilylain muuttamista koskevalla lakiehdotuksella sen sijaan on vaikutuksia valtion talouteen. Liitteen veroluonteisiin maksuihin esitetään maltillisia korotuksia. Vuoden 2019 alusta lukien Säteilyturvakeskus on perinyt toiminnanharjoittajilta veroluonteisia valvontamaksuja. Tällöin vuotuisten valvontamaksujen kohdentaminen perustui arvioon, joka on joltain osin osoittautunut riittämättömäksi, mistä syystä valvontamaksuihin ehdotetaan muutoksia. Valvontamaksuja on tarpeen tarkistaa vastamaan kustannustason nousua, koska maksujärjestelmän kantavana periaatteena on lähtökohtaisesti kustannusvastaavuuden toteuttaminen. Korotuksen myötä vuotuiset valvontamaksut saatettaisiin paremmin vastamaan niillä katettavien toimintojen todellisia kustannuksia. Lähtökohtaisesti vuotuisia valvontamaksuja ei tarkistettaisi vastamaan niiden kustannuksia samalla aikavälillä kuin Säteilyturvakeskuksen perimiä suoriteperusteisia maksuja, joista säädetään kahden tai kolmen vuoden välein annettavalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella Säteilyturvakeskuksen suoritteista perittävistä maksuista.

Maksuluokkien sisällä tehtyjen hinnankorjausten lisäksi hintoja esitetään korotettavan yleisesti 11,5 %. Korotukseen sisältyy maltillinen arvio yleisestä kustannustason noususta neljän vuoden tarkastelujaksolla. Arvio perustuu Säteilyturvakeskuksen tilinpäätökseen ja kustannuslaskentaan vuosilta 2019–2021 sekä ennusteeseen säteilylain noudattamisen valvonnasta aiheutuvista Säteilyturvakeskuksen kustannuksista vuosina 2022–2025. Hinnanmuutosten tarkoituksena on saattaa valvontamaksut sille tasolle, että niillä katettaisiin Säteilyturvakeskuksen valvonnasta aiheutuvat kustannukset tulevina vuosina.

Vuosien 2019–2020 tilinpäätös ja kustannuslaskenta on osoittanut, että valvonnan hinnoittelu on ollut joidenkin valvottavien toimialojen osalta ylijäämäistä ja toisten osalta alijäämäistä. Tätä epäsuhtaa on korjattu nostamalla alijäämäisten maksuluokkien maksuja ja toisaalta laskemalla ylijäämäisten maksuluokkien maksuja. Hintojen muutoksissa on myös siirretty maksujen painopistettä toimintakohtaisiin perusmaksuihin lähdekohtaisista lisämaksuista paremman kustannusvastaavuuden saavuttamiseksi.

Samoin on huomioitu Säteilyturvakeskuksen muutto uusiin toimitiloihin vuonna 2022, mikä kasvattaa huomattavasti vuosittaisia vuokratkustannuksia. Korotukseen sisältyy myös noin 700 tunnin vuosittainen työpanos, joka siirtyy säteilytoiminnan maksullisesta valvonnasta verolla rahoitettavan valvonnan puolelle vuodesta 2021 alkaen, säteilylain merkittävimpien siirtymäaikojen päätyttyä. Vastaava työpanos vähenee säteilytoiminnan maksullisesta valvonnasta, joten työmäärän kasvu ei lisää valvonnan kokonaiskustannuksia.

Veroluonteisen valvonnan kustannuskehitys			
Vuosi	Määräraha(M€)	Tuotot (M€)	Kustannukset (M€)
2019	2,27	2,18	1,87
2020	2,27	2,88	2,50
2021	2,55	2,57	2,80
2022*	2,63	2,63	2,63
2023*	2,83	2,83	2,83
2024*	2,83	2,83	2,83
2025*	2,83	2,83	2,83
2026*	2,83	2,83	2,83

Taulukko 1. Säteilyturvakeskuksen veroluonteisen valvonnan budjettirahoitus, veroluonteisten valvontamaksujen tuotot ja valvonnasta aiheutuneet kustannukset

* Ennuste kustannuskehityksestä

Luvut ovat tuhansina euroina. Määräraha-sarakkeeseen on merkitty Säteilyturvakeskuksen toimintamenomomentille veroluonteisen valvonnan kustannusten kattamiseksi valtion talousarviossa myönnetty määräraha. Vuosien 2023–2026 määrärahat ovat julkisen talouden suunnitelmaan vahvistettuja. Vuotuinen tulojen lisäys esityksen mukaisilla veroluonteisten maksujen korotusperusteilla on 200 000 euroa, mikä vastaa Säteilyturvakeskuksen arvioitua kustannustason nousua. Vuosien 2022–2026 tuotot ja kustannukset ovat arvioita.

Nyt esitetyt valvontamaksujen korotukset on jo huomioitu julkisen talouden suunnitelmassa. Jos arviot tuotoista ja kustannuksista muuttuvat, nämä huomioidaan valtion talousarvioprosessissa ja julkisen talouden suunnitelmissa.

Säteilylain liitettä esitetään muutettavaksi myös siten, että luonnonsäteilylle altistavan toiminnan valvonnalle perustetaan kaksi uutta toiminnan maksuluokkaa seuraavasti:

- H Ilmailun harjoittaminen
- I Toiminta, jossa työntekijät altistuvat radonille sekä
Toiminta, jossa työntekijät altistuvat muulle luonnonsäteilylle
kuin radonille tai avaruussäteilylle.

Uuden maksuluokan H sisältävä toiminta kuuluu nykyisin maksuluokkaan B ja maksuluokan I sisältävä toiminta maksuluokkaan C. Muutos on tarpeen, koska vuosille 2022–2025 arvioidun kustannustason perusteella luonnonsäteilylle altistavan toiminnan valvonnan hintoihin ei kohdistu erityisemmin korotuspainetta, toisin kuin ionisoivan säteilyn käytön valvonnan maksuluokkiin B ja C. Kaikkiin ionisoivan säteilyn käytön, luonnonsäteilylle altistavan toiminnan ja ionisoimattoman säteilyn käytön valvonnan maksuihin lisättäisiin kuitenkin 11,5 %:n yleiskorotus ennustetun kustannustason nousun vuoksi.

Vuoden 2021 tilinpäätöksen perusteella Säteilyturvakeskuksen tuotot olivat yhteensä 23 miljoonaa euroa. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettävistä maksullisen säteilytoiminnan valvonnan lupa- ja muista suoritemaksuista kertyvät tuotot olivat 3 % Säteilyturvakeskuksen kokonaistuloista. Suurin osa tuloista, 86 %, kertyi maksullisesta ydinturvallisuusvalvonnasta. Palveluliiketoiminnan tuotot olivat 9 % tuloista ja yhteisrahoitteisen ja yhteistoiminnan tuotot 2 %.

Säteilytoiminnan veroluonteisen valvonnan tulot eivät kerry Säteilyturvakeskukselle, vaan se saa arvioituja tuloja vastaavan summan osana määrärahaansa.

Ionisoivan säteilyn käytön valvontamaksu: Toimintakohtainen perusmaksu (€)

Maksuluokka	Nykyinen maksu	Kustannuslaskennan tuloksen perusteella korjattu maksu	Kustannustason nousu 11,5 %	Yhteensä: Uusi maksu
Toiminnan maksuluokka A	160			180

Toiminnan maksuluokka B	400	550	63	620
Toiminnan maksuluokka C	1 000	1 500	173	1 680
Toiminnan maksuluokka D	1 500		173	1 680
Toiminnan maksuluokka E	3 700		426	4 130
Toiminnan maksuluokka F	9 500	9 000	1 035	10 040
Toiminnan maksuluokka G	20 000		2 300	22 300

Ionisoivan säteilyn käytön valvontamaksu: Säteilylähdekohtainen lisämaksu (€)

Maksuluokka	Nykyinen maksu	Kustannuslaskennan tuloksen perusteella korjattu maksu	Kustannustason nousu 11,5 %	Yhteensä: Uusi maksu
Säteilylähteen maksuluokka A	35		4	40
Säteilylähteen maksuluokka B	70	67	8	80
Säteilylähteen maksuluokka C	120		14	140
Säteilylähteen maksuluokka D	370	350	40	390
Säteilylähteen maksuluokka E	500		58	560
Säteilylähteen maksuluokka F	750		86	840
Säteilylähteen maksuluokka G	1 000		115	1 120
Säteilylähteen maksuluokka H	3 000		345	3 350
Säteilylähteen maksuluokka I	5 400		621	6 030

Luonnonsäteilylle altistavan toiminnan valvontamaksu (€)

Maksuluokka	Nykyinen maksu	Kustannuslaskennan tuloksen perusteella korjattu maksu	Kustannustason nousu 11,5 %	Yhteensä: Uusi maksu
Toiminnan maksuluokka H (oli aiemmin B)	400		46	450
Toiminnan maksuluokka I (oli aiemmin C)	1 000		115	1 120
Toiminnan maksuluokka G	20 000		2 300	22 300

Ionisoimattoman säteilyn käytön valvontamaksu (€)

Maksuluokka	Nykyinen maksu	Kustannuslaskennan tuloksen perusteella korjattu maksu	Kustannustason nousu 11,5 %	Yhteensä: Uusi maksu
Toiminnan maksuluokka A	160		18	180
Säteilylähteen maksuluokka E	500		58	560

Taulukko 2. Veroluonteisiin maksuihin ehdotettavien korotusten vaikutukset euroina (pyöristykset ylöspäin seuraavaan kymmeneen euroon).

4.2.1.2 Vaikutukset yritysten talouteen

Lakiehdotuksella säteilylain muuttamisesta korotettaisiin maltillisesti toiminnanharjoittajien veroluonteisia maksuja edellä jaksossa ”Vaikutukset valtiontalouteen” todetulla tavalla. Yritysten maksuja korotettaisiin säteilytoiminnan tai säteilylähteen luokasta riippuen ottaen huomioon kustannusennusteen 11,5 %:n korotustarpeen.

Toiminnanharjoittajiin kohdistuvia vaikutuksia säteilylain muutoksella on myös luonnonsäteilylle altistumisen vähentämiseen liittyen siten, että altistuksen vähentämistä (esim. radonkorjausten suorittamista) tiukennettaisiin siten, että toimet olisi toteutettava ilman aiheutonta viivytystä. Joka tapauksessa toimet olisi kuitenkin tehtävä, eli pitkällä aikavälillä esityksellä ei tältä osin olisi yritystaloudellisia vaikutuksia.

Lentotoiminnassa ulkomaalaisten työntekijöiden aiempien työperäistä altistusta koskevien tietojen selvittelyä helpotetaan, mikä vastaisi nykyistä käytäntöä, sillä näitä tietoja ei näiden työntekijöiden lentotyötuntien osalta käytännössä nytkään pystytä tosiasiallisesti selvittämään, mistä syystä yritysten hallinnollisen taakan keventäminen olisi perusteltua. Suomessa liikenneluvan saaneiden lentoyhtiöiden palveluksessa on ulkomaisia työntekijöitä. Euroopan unionin ulkopuolelta tulevien työntekijöiden lähtömaissa ei ole vastaavaa annosrekisteriä eikä työnantajilla ole velvollisuutta selvittää työntekijöidensä säteilyaltistusta. Ilmailun harjoittamisessa työperäisen altistuksen annosrajoitus on tällä hetkellä 6 millisievertiä, mihin lentoyhtiöt toiminnassaan lähtökohtaisesti pyrkivät. Säteilytyöntekijän annosraja on enintään 20 millisievertiä vuodessa.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Säteilyturvakeskuksen riippumattomuutta koskevalla sääntelyllä turvataan keskuksen viranomaisvalvonta ja kannanottojen riippumattomuus. Ministeriöiden hallinnonalojen virastojen ja laitosten tulosohtauksen tavoitteena on varmistaa, että hallinnonala ja virastot toimivat tehokkaasti ja vaikuttavasti hallitusohjelman ja hallinnonalan strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tulosohtauksessa keskitytään tärkeisiin ja laajoihin muutosta edellyttäviin asioihin ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseen. Tulosohtauksessa ei puututa alaisen laitoksen yksittäisiin valvontapäätöksiin tai kannanottoihin. Säteilyturvakeskuksen riippumattomuudesta säättäminen ehdotetun Säteilyturvakeskuksesta annettavan lain 1 §:n 2 momentissa ei täten vaikuttaisi sosiaali- ja terveysministeriön eikä työ- ja elinkeinoministeriön toimeenpanemaan viraston ohjaukseen. Riippumattomuutta koskevalla sääntelyllä ei myöskään lähtökohtaisesti olisi vaikutusta Säteilyturvakeskuksen toimintaan kohdistuvaan tuomioistuini- tai laillisuusvalvontaan.

Säteilyvaaratilanteessa on useita viranomaisia (pelastusviranomainen sekä valtakunnallisella, alueellisella että paikallisella tasolla), jotka tarvitsevat Säteilyturvakeskuksen asiantuntijuutta ja suosituksia. Nykyisellään säteilyvaaratilanteissa toimimista koskevan poikkihallinnollisen koordinaation oikeudellinen perusta ei ole riittävä. Säteilyvaaratilanteisiin varautumista koskevan Säteilyturvakeskuksen tehtävän, joka koskee kansallisten varautumisjärjestelyjen arviointia ja suositusten antamista, arvioidaan täten selkiyttävän ja parantavan säteilyvaaratilanteisiin varautumista ja niissä toimimista.

Lisäksi Säteilyturvakeskuksen viranomaisvalvonnan toimintaedellytyksiä parannetaan täsmenämällä säteilylakia valvonnassa havaittujen muutostarpeiden johdosta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Laki Säteilyturvakeskuksesta oli lausuntokierroksella sisällöllisesti suppeammassa kuin nyt esitettyssä muodossa. Lausuntokierroksella ollessaan laki sisälsi lähinnä perustuslain 119 §:n edellyttämän vähimmäissääntelyn Säteilyturvakeskuksen toimialasta ja asemasta sekä tehtävistä. Muilta osin virastoa koskevista asioista kuten johtamisesta, ratkaisuvallasta ja henkilöstöstä oli ehdotettu säädettäväksi asetuksella. Syynä suppeampaan esitysmuotoon oli se, että jo nykyisellään direktiiveistä aiheutuu vaatimuksia Säteilyturvakeskuksen organisaatiota koskevaan lainsäädäntöön, minkä vuoksi olisi ollut odotettavissa Säteilyturvakeskuksen toimialan vuoksi, että myös jatkossa EU-lainsäädännöstä saattaa aiheutua tällaisia velvoitteita, jotka merkitsevät muutostarpeita organisaatiolainsäädäntöön. Kansallinen täytäntöönpano määräajassa olisi helpottunut, kun sääntelyn viemistä lakitasolle olisi vältetty tilanteissa, joissa se ei ole perustuslain mukaan tarpeellista. Perusteluna esityksessä ehdotetulle sääntelytavalle on sen joustavuus. Koska ehdotettu organisaatiolainsäädännön sääntelytekninen toteutustapa olisi kuitenkin poikennut usean muun valtionhallinnon organisaation kohdalla valitusta lakiteknisestä toteutustavasta, suositteli valtiovarainministeriö lausuntokierroksella johtamisesta ja ratkaisuvallasta ml. työjärjestyksestä säätämistä laissa.

Lausuntokierroksen johdosta valittiin organisaatiolainsäädännön toteuttamistapa, jossa lakitason sääntelyä lisättiin ja asetustasoista sääntelyä supistettiin ottaen huomioon, että perustuslain 119 §:ssä jätetään jossain määrin harkintavaltaa valittavan säädöstason suhteen. Koska kyse on enemminkin säädösteknisestä valinnasta, ei sillä olisi juurikaan taloudellisia, yhteiskunnallisia tai muita keskeisiä vaikutuksia.

Vaihtoehtona olisi ollut lisäksi, että vanhentuneisuudesta huolimatta nykyinen Säteilyturvakeskuksesta annettu laki jätettäisiin sellaisenaan voimaan tai lakia muutettaisiin ainoastaan riippumattomuutta koskevilta osin. Lain uudistamatta jättäminen olisi jossain määrin ongelmallista ottaen huomioon, että keskuksen tehtävistä säädetään nykyisellään lain sijaan asetustasolla. Lisäksi säteily- ja ydinturvallisuusdirektiivien tehokas kansallinen toimeenpano edellyttää keskuksen johtamisjärjestelmästä ja henkilöstön koulutusjärjestelyistä säätämistä. Tämä merkitsee myös muutoksia säteilyturvakeskuksesta annettuun asetukseen. Asetusmuutokset olisi mahdollista toteuttaa ilman lakitason uudistusta. Koska organisaatiolainsäädäntö muodostavat kokonaisuuden, on tarkoituksenmukaista uudistaa sekä laki että asetus samassa yhteydessä.

6 Lausuntopalaute

Lausunnonantajat ovat suhtautuneet esitykseen pääosin myönteisesti. Useat lausunnonantajat ovat kuitenkin lausunnoissaan kritisoineet esityksessä korotettavaksi ehdotettuja veroluonteisia

maksuja (Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä, Pirkanmaan sairaanhoidopiiri, Siun sote-Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä, Kanta-Hämeen sairaanhoidopiirin kuntayhtymä, Helsingin yliopiston kemian osasto, Jyväskylän yliopisto sekä Säteilyturvallisuusneuvottelukunta). Lausunnonantajat katsovat lausunnoissaan, että nykyinen säteilylainsäädäntö on kasvattanut toiminnanharjoittajan vastuuta, mistä syystä viranomaisen laskutustason kasvaminen yhä edelleen ei ole kohtuullista. Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNFI ry katsoo lausunnossaan, että maksuperusteiden muutos ei saa aiheuttaa merkittävää kustannustason nousua yliopistoille, joiden tutkimustoiminnan rahoitus on kiristyvän kustannuspaineen alla.

Sisäministeriöllä, ympäristöministeriöllä, Varsinais-Suomen sairaanhoidopiirin kuntayhtymällä, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirillä, Suomen Kuntaliitto ry:llä, Akava ry:llä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lla, Suomen Lääkäriliitto ry:llä, Suomen Romukauppiain Liitto Ry:llä ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:llä ei ollut esityksestä lausuttavaa.

Oikeusministeriö toteaa lausunnossaan, että Säteilyturvakeskuksesta annettavan lain 3 §:n ehdotettu muotoilu viittaa siihen, että kyse voisi olla myös julkisten hallintotehtävien hoitamisen siirtämisestä Säteilyturvakeskukselta yksityisille toimijoille: ”ja muiden toimialaansa kuuluvien tehtävien suorittamisesta.” Näiltä osin säännöstä tulisi jatkovalmistelussa täsmentää, ettei epäselvyyttä julkisten hallintotehtävien osalta synny. Ehdotuksen 189 §:n 4 momentin osalta oikeusministeriö katsoo, että luonnoksen valossa jää epäselväksi, minkä vuoksi ei ole mahdollista nojautua hallintolain säännöksiin kuulemisesta tai poikkeamisesta.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto toteaa lausunnossaan, että lain tasolla toteutettu sääntely STUK International Oy:stä on ollut tarpeellista, koska näin on yleensä menetelty, kun valtion toimintoja on yhtiöitetty. Valtioneuvoston kanslia toteaa lausunnossaan, ettei perusteluista ilmene, miksi yhtiöstä pitäisi säätää jatkossakin lailla ja mitä lisäarvoa esitetty laki STUK International Oy:stä toisi yhtiön omistajaohjauksen (STM), Säteilyturvakeskuksen ja yhtiön välisen suhteen sekä yhtiön toiminnan kannalta. Valtioneuvoston kanslia toteaa, että esitetty lakiluonnoksen sisältö yhtiön asemasta ja tehtävistä olisi mahdollista toteuttaa ilman laintasoista sääntelyä esim. määräämällä niistä yhtiön yhtiöjärjestyksessä. Lisäksi valtioneuvoston kanslia tuo esille että, valtio-omisteisena osakeyhtiönä siihen sovelletaan jo sellaisenaan lakia valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (1368/2007) sekä yleislakina osakeyhtiölakia (624/2006). Valtiolla on omistusta yli 60 osakeyhtiössä, ja näiden osalta yhtiökohtaista erityislainsäädäntöä esiintyy harvakseltaan. Yhtiöt, joista on oma erityislakinsa, ovat lähtökohtaisesti valtion erityistehtävyhtiöitä.

Valtiovarainministeriö on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota ehdotetun Säteilyturvakeskuksesta annettavan lain 1 §:n 2 momenttiin koskien Säteilyturvakeskuksen toimialaa ja asemaa. Valtiovarainministeriö toteaa, että koska riippumattoman aseman korostaminen on nostettu ilmeisen perustellusti hallituksen esitysluonnoksen keskiöön, olisi myös perusteltua kuvata, miten esitetty 1 § tulee muuttamaan viraston ohjausta, tässä esimerkiksi tulosohjausta. Valtiovarainministeriö toteaa, tehtävien säätämisen osalta, että julkisen vallan käyttöä koskevasta toimivallasta tulee säätää laissa, muiden tehtävien osalta toimivallasta voidaan säätää myös valtioneuvoston asetuksessa. Valtiovarainministeriö toteaa, että osa laissa esitetyistä tehtävistä on mahdollista jättää säädettäväksi valtioneuvoston asetuksessa, jos halutaan lisätä joustavuutta. Valtiovarainministeriö ottaa myös kantaa valitusta ratkaisusta, jossa kaikki viraston johtamiseen liittyvä sääntely on jätetty lakia alemmalle tasolle säädettäväksi. Tästä ministeriö toteaa, että tämä saattaa olla perustuslain (731/1999) 119 §:n näkökulmasta mahdollista, mutta ministeriö ei mm. virastoja koskevan sääntelyn yhdenmukaisuuden vuoksi tätä suosittele. Lisäksi valtiovarainministeriö suosittelee viraston työjärjestyksestä säädettävän laissa. STUK International Oy:stä ehdotetusta laista valtiovarainministeriö toteaa, että sääntelyllä ei esityksen perustelujen

mukaan muutettaisi nykyistä oikeustilaa, sillä nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun lain 4 a §:n sääntely siirrettäisiin viraston hallintolaista omaksi erilliseksi laikseen sekä tehtäisiin sääntelyyn teknisiä tarkennuksia. Ministeriö katsoo, ettei esityksessä käy ilmi, miten omassa laissa säätäminen edistäisi tai voisi edistää tätä tavoitetta. Säteilylain muuttamista koskevasta lakiehdotuksesta ministeriö toteaa sen, että ehdotuksella on vaikutuksia valtion talouteen. Ministeriö toteaa, että veroluonteisia vuotuisia valvontamaksuja on tarpeen tarkistaa vastaamaan kustannustason nousua, koska maksujärjestelmänä kantava periaate on kustannusvastaavuuden toteuttaminen. Valtiovarainministeriö esittää esityksessä täydennettäväksi vaikutusarviointia siten, että myös esitettyjen korotusten kustannusvaikutus kävisi ilmi kokonaisuudessaan. Valtiovarainministeriö esittää myös kysymyksen, millä tasolla Säteilyturvakeskuksen toimintamenoissa huomioitu maksukertymä on valvontamaksujen osalta ollut aikaisemmin ja miten se tulisi olemaan ehdotettujen korotusten jälkeen sekä miten ja millä aikataululla vaikutus on ajateltu otettavaksi huomioon Säteilyturvakeskuksen budjettirahoituksessa.

Säteilyturvakeskuksen näkemyksen mukaan riippumattomuus on määritetty ja perusteltu asianmukaisella tavalla ehdotuksessa. Säteilyturvakeskus toteaa, että keskuksen tutkimus- ja kehitystoiminta sekä asiantuntijapalvelutoiminta ylläpitävät ja kehittävät keskuksen toimintaa, mitkä seikat puolestaan edistävät osaltaan valvontaviranomaisen riippumattomuutta. Säteilyturvakeskus ehdottaa tämän yhteyden tuomista paremmin esille esityksen perusteluissa. Säteilyturvakeskus pitää tärkeänä sitä, että kansallista varautumista säteilyvaaratilanteisiin vahvistetaan, erityisesti koordinaatiota eri viranomaisten ja toimijoiden kesken. Säteilyturvakeskus esittää, että Säteilyturvakeskuksesta ehdotetun lain 2 §:n 1 momentin 5 kohdan perusteluissa selkeästi todettaisiin, ettei keskuksen asiantuntijarooli rajoitu pelkästään säteilyvaaratilanteiden aikaiseen toimintaan, vaan kattaa myös niihin varautumisen. Lisäksi Säteilyturvakeskus ehdottaa harkittavaksi, että sille lisättäisiin tehtäväksi arvioida kansallisella tasolla varautumisjärjestelyiden riittävyttä sekä antaa niiden kehittämistä koskevia suosituksia. Lisäksi Säteilyturvakeskus esittää, että ehdotuksen 2 §:n 1 momentin 11 kohdan alle kuuluu Suomen lähialueen ydin- ja säteilyturvallisuutta edistävä ohjelma. Säteilyturvakeskus ehdottaa muutettavaksi säteilylain muuttamisesta esitetyn lain 147 §:n 2 momenttia siten, että momentin ensimmäisen virkkeen mukaan toimenpiteiden riittävyys olisi todettava vastavilla mittauksilla tai laskelmilla, joilla 146 §:ssä tarkoitettu säteilyaltistus on selvitetty. Säteilyturvakeskus tuo lisäksi lausunnossaan esille sen, että säteilylainsäädännön kokonaisuudistus on tuonut mukanaan merkittäviä muutoksia. Säteilyturvakeskus pitää tärkeänä sen, että lainsäädännön kokonaisuudistuksen vaikutuksista tehdään aikanaan laajempi arviointi.

Säteilyturvallisuusneuvottelukunta pitää Säteilyturvakeskuksen riippumattomuutta viranomaisena erityisen tärkeänä ja pitää asian korostamista lainsäädännössä hyvänä. STUK International Oy:n mittasuhteisiin ja tämänhetkisen toiminnan laajuuteen liittyen neuvottelukunta pohtii, onko näistä tarvetta säätää omassa laissaan. Neuvottelukunta toteaa sen, että STUK International Oy käyttää hyvin laajamittaisesti toiminnassaan asiantuntijoita. Neuvottelukunta korostaa, että myös tällöin yhtiön riippumattomuus ja syntyneet kytkennät ja mahdolliset esteellisyydet olisi tärkeää kuvata läpinäkyvästi.

STUK International Oy toteaa lausunnossaan, että yhtiön voiton tavoittelusta on kirjattu valtioneuvoston omistajapolitiiseen koskevaan periaatepäätökseen (VnP, 8.4.2020). Yhtiö esittää olevansa ainoa valtion omistama yhtiö, jonka tehtäväksi on määritelty valtioneuvoston periaatepäätöksessä voiton tavoittelu. Tämän perusteella yhtiön hallitus toteaa, että yhtiön erityistehävän määrittelyä olisi syytä täsmentää lain valmistelun yhteydessä ja se voitaisiin päivittää periaatepäätökseen seuraavalla vaalikaudella, kun uusi hallitus tekee uuden periaatepäätöksen.

6.1 Lausuntopalautteen huomioon ottaminen

Esityksen vaikutusarvioon jaksoon 4.2.2 (vaikutukset viranomaisten toimintaan) on täydennetty esitetyn Säteilyturvakeskuksen riippumattomuuden vaikutuksia viraston ohjaukseen, eritoten tulosohtaukseen. Lisäksi esityksen taloudellisiin vaikutuksiin on täydennetty euromääräisesti esityksen suorat vaikutukset valtion talousarvioon, eli kuinka paljon Säteilyturvakeskukselle tuloutettaisiin lisää keskuksen perimiä valvontamaksuja nykytilaan nähden sekä, millä tasolla Säteilyturvakeskuksen toimintamenoissa on valvontamaksut aiemmin huomioitu ja miten ne ovat toteutuneet sekä, miten tilanteen arvioidaan kehittyvän tulevaisuudessa sekä se, miten asia on huomioitu budjettirahoituksessa.

Säteilyturvakeskuksesta annettavaan lakiin on siirretty Säteilyturvakeskuksesta annettavasta valtioneuvoston asetuksesta pääosin johtamista ml. johtamisjärjestelmää ja työjärjestystä sekä ratkaisuvalltaa koskevat säännökset. Säteilyturvakeskuksen tehtäväksi säädettäisiin lisäksi arvioida ja antaa suosituksia kansallisista järjestelyistä, jotka koskevat säteilyvaaratilanteisiin varautumista sekä tietojen antamista näitä tarkoituksia varten salassapitosäännösten estämättä. Lisäksi esityksen perusteluihin on täsmennetty Säteilyturvakeskuksen riippumattomuutta, valmiutta koskevaa varautumista sekä kansainvälistä yhteistyötä koskevia perusteluita.

Lausuntojen perusteella esityksestä on poistettu laki STUK International Oy:stä. Säteilyturvakeskuksesta annettavassa laissa ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan ennen tämän lain voimaantuloa tehdyt sopimukset ja sitoumukset pysyvät voimassa, ellei muuta erikseen sovita. Esitetyllä siirtymäsäännöksellä, joka koskee kaikkia vireillä olevia Säteilyturvakeskuksen tekemiä sopimuksia ja sitoumuksia, turvattaisiin myös mm. se, että yhtiön tehtävän määrittely voidaan toteuttaa yhtiöjärjestyksellä, eikä erillisen lain säätäminen olisi tarpeen.

Säteilyturvakeskuksesta annettavan lain 5 §:ää (sopimukset ja asiantuntijat) on täsmennetty siten, että asiantuntijoita käytettäisiin yksittäisten asiantuntijatehtävien suorittamisessa. Säteilylain 127 §:n 3 momentin sanamuotoa on lievennetty oikeusministeriön lausunnon mukaan siten, että Säteilyturvakeskus ”voi” myöntää luvan edellytysten täytyessä, eli Säteilyturvakeskukselle jäisi asiassa harkintavaltaa. Säteilylain 147 §:n 2 momenttia on tarkennettu Säteilyturvakeskuksen ehdotuksen mukaisesti. Säteilylain muuttamisesta annettavan lain 189 §:n 4 momentin perusteluita on täydennetty sen suhteen, miksi verovelvollisen kuulematta jättämisestä on tarpeen säätää erityislilla yleislain soveltamisen sijaan.

Useat toiminnanharjoittajat vastustavat korotuksia veroluonteisiin vuotuisiin valvontamaksuihin säteilylain liitteessä. Valtiovarainministeriö puolestaan toteaa lausunnossaan, että veroluonteisia vuotuisia valvontamaksuja on tarpeen tarkistaa vastaamaan kustannustason nousua, koska maksujärjestelmän kantava periaate on kustannusvastaavuuden toteuttaminen. Tällä hetkellä perityt vuotuiset valvontamaksut ovat lievästi alijäämäisiä valvonnasta aiheutuviin kustannuksiin nähden. Esityksen jatkovalmistelussa ei kuitenkaan ehdoteta korotuksia veroluonteisiin maksuihin lausuntokierroksella olleeseen esitykseen nähden, koska uusien korotusten esittäminen maksuihin olisi edellyttänyt uutta lausuntokierrosta. Mahdollisista tarkistuksista veroluonteisiin valvontamaksuihin olisi tarkoitus laatia uusi hallituksen esitys ensi vaalikaudella.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki Säteilyturvakeskuksesta

1 §. Toimiala ja asema. Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen toimialasta ja hallinnollisesta asemasta. Säteilyturvakeskuksen hallinnollinen asema sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön

alaisuudessa vastaisi nykyistä säteilyturvakeskuksesta annetun lain 1 §:ssä säädettyä. Pykälä sisältäisi keskuksen riippumatonta asemaa valvontatoiminnassa koskevan uuden 2 momentin.

Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskus olisi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon-alalla toimiva valtion hallintoviranomainen, joka edistää ja valvoo säteilyturvallisuutta ja ydinenergian käytön turvallisuutta. Verrattuna aikaisempaan oikeustilaan sääntelyyn tehtäisiin lähinnä lakitekniisiä, sääntelyn sanamuotoihin liittyviä muutoksia, joilla ei ole tarkoitus muuttaa Säteilyturvakeskuksen toimialaa. Sääntelyä myös yksinkertaistettaisiin siten, että siinä ei enää mainittaisi tutkimusta ja viestintää osana keskuksen toimialaa, vaan näistä säädettäisiin jatkossa yksinomaan osana keskuksen tehtäviä.

Toimialan yhteydessä käytettäisiin jatkossa säteilyturvallisuuden ja ydinenergian käytön turvallisuuden käsitteitä. Kyse on käsitteistä, joita ei ole määritelty lainsäädännössä, mutta joita alalla tyypillisesti käytetään.

Säteilyturvallisuudella tarkoitettaisiin tässä säteilyturvallisuutta laajassa, koko säteilylain soveltamisalan kattavassa merkityksessä. Käsite kattaisi säteilyn käytön ja muun säteilytoiminnan osalta säteilyturvallisuuden (engl. safety) ja siihen liittyvät turvajärjestelyt (engl. security). Säteilyturvallisuuden käsitteeseen sisältyisivät lisäksi työntekijöiden, potilaiden ja väestön säteilysuojelu säteilytoiminnassa, vallitsevissa altistustilanteissa ja säteilyvaaratilanteissa. Lisäksi säteilyturvallisuus käsitteenä kattaisi säteilystä aiheutuvat ympäristöhaitat. Käsite kattaisi sekä ionisoivan että ionisoimattoman säteilyn.

Ydinenergian käytön turvallisuudella tarkoitettaisiin tässä vastaavasti ydinenergian käyttöön liittyvää turvallisuutta laajassa, koko ydinenergiain soveltamisalan kattavassa merkityksessä. Se kattaisi ydin- ja säteilyturvallisuuden (engl. safety), jonka lähtökohtana on, että ydinenergian käytöstä ei saa aiheutua työntekijöiden tai väestön terveyttä vaarantavia säteilyhaittoja eikä muuta vahinkoa ympäristölle tai omaisuudelle. Ydinenergian käytön turvallisuus sisältäisi myös ydinmateriaalivalvonnan (engl. safeguards), jonka tavoitteena on varmistua siitä, että ydinmateriaalit pysyvät ydinenergiailaissa ja -asetuksessa sekä kyseisiä ydinmateriaaleja koskevissa luvissa tarkoitetussa rauhanomaisessa käytössä. Lisäksi ydinenergian ja säteilyn käytön turvallisuus kattaisi turvajärjestelyt (engl. security), joilla tarkoitetaan tarvittavia turvaamistoimenpiteitä ydin- tai säteilyturvallisuutta vaarantavalta toiminnalta ydinlaitoksessa ja sen alueella sekä muussa paikassa tai kulkuvälineessä, jossa ydinenergian tai säteilyn käyttöä harjoitetaan.

Säteilyturvakeskuksella olisi nykytilaa vastaavasti myös eräiden muiden ministeriöiden hallinnonalaan liittyviä tehtäviä. Keskeisimpänä näistä olisivat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan liittyvät tehtävät sen vastatessa ydinenergia-alan ylimmästä johdosta ja ohjauksesta ydinenergiain 54 §:n 1 momentin nojalla Säteilyturvakeskukselle on lisäksi säädetty tehtäviä ulkoministeriön, sisäministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonaloihin liittyen ydinenergiailaissa, pelastuslaissa ja vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa. Milloin hallinnonalan rajat ylittäviä tehtäviä olisi, edellyttäisi Säteilyturvakeskuksen tehtävien hoitaminen ministeriöiden välistä yhteistyötä, mikä vastaisi nykytilaa. Voimassa olevan Säteilyturvakeskuksesta annetun lain 1 §:ään ei sisälly sääntelyä muiden ministeriöiden rooleista, eikä tällaista ehdoteta nytkään lakiin sisällytettäväksi.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksella olisi toimialaansa liittyvissä kannanotoissaan ja valvontatoiminnassaan riippumaton asema. Säteilyturvakeskuksen riippumattomasta asemasta sen valvontatoimintaan liittyvässä päätöksenteossa ei nykyisellään säädetä nimenomaisesti. Käytännössä valvontatoiminnan riippumattomuus toteutuu osin organisaatiolainsäädännön ja osin Säteilyturvakeskuksen valvontatoiminnan oikeudellisia valtuuksia koskevan sääntelyn eli etenkin ydinenergiain ja säteilylain valvontatoimivaltaa, -keinoja ja -oikeuksia

koskevan sääntelyn perusteella. Osaltaan valvontaviranomaisen riippumatonta asemaa turvaavat perustuslain 21 § sen edellyttäessä asian käsittelyä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa sekä hallintolain 6 §:n vaatimukset tasapuolisesta ja puolueettomasta viranomaistoiminnasta sekä toimivallan käyttämisestä yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

Ydinenergian käytön turvallisuus ja säteilyturvallisuus ovat aloja, joiden kansallinen sääntely perustuu pitkälti kansainvälisiin sopimuksiin, säädöksiin ja suosituksiin. Näissä kansainvälisissä instrumenteissa painotetaan vahvasti valvontaviranomaisen riippumattomuutta yhtenä perustavaa laatua olevana osa-alueena säteily- ja ydinturvallisuuden toteuttamisessa. Myös ydinturvallisuudirektiivin 5 artiklan 2 kohdassa ja säteilyturvallisuudirektiivin 76 artiklan 1 kohdassa edellytetään toimivaltaisen valvontaviranomaisen riippumattomuutta sen valvontatehtävän hoidossa. Kansainvälisiä sopimuksia, säädöksiä ja suosituksia kuvataan tarkemmin esityksen yleisperusteluissa.

Säteilyturvakeskuksen riippumatonta asemaa koskeva uusi säännös esitetään lisättäväksi lakiin kansainvälisten velvoitteiden ja suositusten sekä direktiiveissä edellytetyn riippumattomuussääntelyn toteuttamiseksi selkeämmällä tavalla. Osaltaan esitetty sääntely merkitsisi siten kyseisten direktiivien kansallista toimeenpanoa. Kysymys ei olisi keskuksen aseman muuttamisesta, vaan tosiasiallisesti toteutuvan tilanteen ilmaisemisesta ja vahvistamisesta lain tasolla.

IAEA:n tarkkailijat, jotka ovat järjestön jäsenvaltioiden ydin- ja säteilyturvallisuusviranomaisien edustajia, tekevät kansainvälisten säteilysuojelunormien ja ydinturvallisuutta koskevan sääntelyn ja järjestelmän vertaisarviointoja, IRRS-vertaisarviointoja (engl. Integrated regulatory review service). Varsinainen vertaisarviointi pidettiin viimeksi vuonna 2012 ja sen seuranta vuonna 2015. Arvioitsijat eivät arviossaan täysin luottaneet Säteilyturvakeskuksen aseman riippumattomuuden varmistavan normiperustan riittävyteen.

Arvioitsijat suorittivat IRRS seuranta-arvioinnin (engl. IRRS Follow up) 9–16.6.2015. Arvioinnista on laadittu erillinen seurantaraportti¹. Uusi IRSS seuranta-arviointi on alkanut IAEA:n ja Suomen välillä. Tarkempi arviointi suoritetaan syksyn 2022 aikana.

Suomi on pannut IRSS-seuranta-arvioinnin seurantaraportin suosituksia täytäntöön muuttamalla kansallista lainsäädäntöään eräiltä osin. Laki ydinenergiain lain muuttamisesta (676/2015) sisälsi valvontaviranomaisen riippumattomuutta koskevia muutoksia, joilla mm. yleisten turvallisuusmääräysten antovalta siirrettiin 1.1.2016 lukien Säteilyturvakeskukselle. Säteilyturvakeskus voi yksityiskohtaisten turvallisuusvaatimusten (YVL-ohjeet) ohella antaa yleisiä turvallisuusmääräyksiä ydinenergiain 7 q §:n nojalla. Määräykset koskevat ydinenergiain 2 a luvussa säädettyjen periaatteiden ja vaatimusten teknisluonteisia yksityiskohtia, jotka on lueteltu 7 q §:ssä. Muutoksella edistettiin Säteilyturvakeskuksen riippumatonta ja itsenäistä asemaa turvallisuutta valvovana viranomaisena.

Säännös kattaisi keskuksen riippumattomuuden sen toimialaan liittyvässä valvontatoiminnassa ja kannanotoissa. Valvontatoiminnalla tarkoitettaisiin Säteilyturvakeskuksen viranomaisena suorittamaa ennakollista valvontaa ja toiminnan aikaista valvontaa, ja niiden yhteydessä syntyneitä hallintopäätöksiä ja muita hallintotoimia, kuten tarkastuksia. Valvontatoiminnan riippu-

¹ Linkki IRSS-seuranta-arvioinnin raporttiin (2015):

<https://www.stuk.fi/documents/12547/281526/final-follow-up-irrs-report-fin-land2015.pdf/6bb93ceb-46e2-48a1-8268-4182f3bb13fc?t=1444399261575>

mattomuudesta säätäminen ei kuitenkaan vielä kattaisi riittävällä tavalla keskeisintä ydinenergian käytön ja säteilyturvallisuuden kannalta merkityksellistä keskuksen toimintaa. Ydinlaitoksen periaatepäättöstä ja rakentamislupaa varten keskuksen laatimat turvallisuusarviot ovat ensisijaisen tärkeä väline ydinenergian käytön turvallisuutta ajatellen. Vastaava koskee myös määrajoin tehtäviä ydinlaitosten turvallisuusarvioita. Osin nämä voidaan katsoa valvontatoimintaan kuuluviksi, mutta osin turvallisuusarviot ovat varsinaista valvontatoimintaa laajempia hallintotoimia. Tämän vuoksi säännös kattaisi valvontatoiminnan lisäksi keskuksen riippumattomuuden sen toimialaan liittyvissä kannanotoissa. Kannanotoilla tarkoitettaisiin turvallisuusarvioiden lisäksi erilaisia muita keskuksen toimialaan kiinteästi liittyviä hallintotoimia, kuten lausuntoja ja aloitteita sekä neuvontaa ja viestintää.

Riippumattomasta asemasta säätämisen tarkoituksena olisi suojata Säteilyturvakeskusta ja sen henkilöstöä mahdolliselta asiattomalta vaikuttamiselta ja sen yrityksiltä. Tosiasiallista riippumattomuutta turvaisivat edelleen perustuslakiin, hallintolakiin, valtion virkamieslainsäädäntöön sekä Säteilyturvakeskusta koskevaan lainsäädäntöön sisältyvät säännökset. Tällaisia olisivat esimerkiksi asioiden ratkaisovaltaa, henkilöstön nimitystä, kelpoisuutta ja esteellisyttä sekä virkasuhdetta koskeva sääntely. Lisäksi riippumattomuutta turvaa keskuksen johtamisjärjestelmän osana annetut, keskuksen henkilöstön toimintaa ohjaavat määräykset ja ohjeet. Riippumattomuutta turvaavaa sääntelyä on kuvailtu laajemmin esityksen yleisperusteluissa.

2 §. Tehtävät. Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen tehtävistä. Pykälässä säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen keskeisimmistä tehtävistä, ja se toimisi osaltaan informatiivisena viittauksena Säteilyturvakeskuksen tehtäväkokonaisuudesta. Sisällöltään pykälä vastaisi pitkälti voimassa olevan säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:ssä säädettyä. Pykälään tehtäisiin lähinnä lakitekniseen muotoiluun liittyviä muutoksia, joilla perustehtävät selkeytettäisiin laissa.

Pykälän 1 momentin 1–4 kohta sisältäisi viittaukset niihin erityislakeihin, joissa säädetään keskuksen tehtävistä. Näistä keskeisimmät ovat vuonna 2018 kokonaisuudessaan uudistettu säteilylaki sekä ydinenergalaki, jonka kokonaisuudistamistarpeeseen on kiinnitetty huomiota perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 22/2020 vp) ja työ- ja elinkeinoministeriön julkaisemassa ydinlaitosten elinkaaren sääntelyä koskevassa loppuraportissa (2020:43). Uutta olisi se, että laissa viitattaisiin pelastuslakiin ja vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettuun lakiin. Eräistä muista lainsäädäntöön tai kansainvälisiin sopimuksiin perustuvista keskeisistä tehtävistä säädettäisiin 5–7 kohdassa. Momentin 8–12 kohdat koskisivat eräitä viranomaistoimintaan liittyviä yleistehtäviä, minkä lisäksi ne kattaisivat viraston tutkimus- ja kehitystoiminnan ja liiketaloudellisen palvelutoiminnan.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan keskukselle kuuluisivat ydinenergalaisissa (990/1987) säädetty tehtävät. Tehtävät sisältyvät pääosin ydinenergalain 55 §:ään. Osin tehtävistä säädetään myös muualla ydinenergalaisissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä. Ydinenergalailta ja sen nojalla annetuilla säädöksillä, määräyksillä ja YVL-ohjeilla on täytäntöön pantu useita eri ydinenergian käytön turvallisuuteen liittyviä kansainvälisiä sopimuksia, kuten edellä mainittu ydinturvallisuus- ja ydinjätösopimus ja EU-direktiivejä, kuten ydinturvallisuusdirektiivi muutoksineen, yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullista ja turvallista huoltoa annettu neuvoston direktiivi 2011/70/Euratom sekä radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta annettu neuvoston direktiivi 2007/117/Euratom. Säteilyturvakeskus vastaa kyseisten sopimusten ja säädösten valvonnasta ydinenergalaisissa säädetyn mukaan. Keskuksella on myös eräitä ydinvastuulain (484/1972) valvontaan liittyviä tehtäviä, joiden osalta valvontavastuu ei perustu ydinvastuu-

laissa säädettyyn, vaan valvontavastuu on toteutettu ydinenergiain luvitusta koskevan sääntelyn osana. Ehdotettua 1 kohtaa vastaava säännös sisältyy voimassa olevaan säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 1 kohtaan.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan Säteilyturvakeskukselle kuuluisivat säteilylaissa (859/2018) säädetty tehtävät. Säteilyturvakeskuksella on säteilylain 14 §:n 1 momentin nojalla lain noudattamisen valvonnan yleisvaltuus, jollei muualla toisin säädetä. Lisäksi keskuksen eräistä muista tehtävistä säädetään erikseen säteilylain 14 §:n 2–7 momentissa. Säteilylaki ja sen nojalla annetut säädökset ja määräykset on uudistettu vuonna 2018 voimaan tulleella kokonaisuudistuksella, jonka lähtökohtana on ollut säteilyturvallisuudirektiivin täytäntöönpano. Säteilylailla on täytäntöön pantu lisäksi useita kansainvälisiä sopimuksia ja EU-lainsäädäntöä. Sääntely vastaa nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 2 kohtaa.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan keskukselle kuuluisivat vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa säädetty tehtävät. Lain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta tiellä (194/2002), valtioneuvoston asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta rautatiellä (195/2002), asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta kappaletavaran aluksessa (666/1998) ja asetus vaarallisten aineiden ilmakuljetuksesta (210/1997). Säteilyturvakeskuksen tehtävänä on valvoa, että vaarallisten aineiden kuljetukseen tarkoitetut pakkaukset ja säiliöt täyttävät laissa ja sen nojalla säädetty ja määrätty vaatimukset siltä osin, kuin kyse on radioaktiivisista aineista eli vaarallisten aineiden luokasta 7. Vastaavaa tehtävää ei sisälly voimassa olevaan säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen tehtäväpykälään. Käytännössä Säteilyturvakeskus on hoitanut tehtävää suoraan vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain nojalla.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan keskukselle kuuluisivat pelastuslaissa säädetty tehtävät. Pelastuslain 46 § koskee yhteistyötä pelastustoiminnassa. Pykälän mukaan pelastusviranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin 47 §:ssä säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. Tässä tarkoituksessa Säteilyturvakeskus valvoo ydinenergian ja säteilyn käytön turvallisuutta ja turva- ja valmiusjärjestelyjä sekä säteilytilannetta, ylläpitää tehtäviensä edellyttämää valmiutta normaalista poikkeavien säteilytilanteiden varalta, ilmoittaa, varoittaa ja raportoi poikkeavista säteilytilanteista, arvioi säteilytapahtumien turvallisuusmerkitystä sekä antaa suojelutoimia koskevia suosituksia. Aiemmin tehtävä on sisältynyt nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 3 kohtaan siten, ettei se ole sisältänyt nimenomaista pelastuslakia koskevaa viittausta.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan Säteilyturvakeskukselle kuuluisivat säteilyvaaratilanteiden valmius- ja asiantuntijatehtävät. Kohta kattaisi siten käytännössä muut, kuin jo pelastuslain nojalla Säteilyturvakeskuksen tehtäväksi säädetty säteilylain 4 §:n 1 momentin 31 kohdassa tarkoitettuihin säteilyvaaratilanteisiin liittyvät tehtävät. Säteilyvaaratilanteessa noudatetaan pelastuslainsäädäntöä niin kauan kuin tilanteen hoidossa on kyse pelastustoiminnasta. Pelastustoiminnan päätyttyä suojelu- ja puhdistustoiminnan vastuista ja velvollisuuksista säädetään pääasiassa terveydensuojelulaissa (763/1994), ympäristönsuojelulaissa (527/2014) sekä jätelaissa (646/2011). Säteilylain säännöksillä säteilyvaaratilanteesta täydennetään näitä lakeja väestön ja työntekijöiden säteilysuojelun osalta niin säteilyvaaratilanteen varhaisvaiheessa kuin jälkivaiheessa. Myös tällöin Säteilyturvakeskus arvioisi 4 kohtaa vastaavasti tilanteen turvallisuusmerkitystä sekä antaisi suojelutoimia koskevia suosituksia. Koska Säteilyturvakeskuksen asiantuntijarooli ei rajoittuisi pelkästään säteilyvaaratilanteiden aikaiseen toimintaan, vaan kattaa myös niihin varautumisen, pitää Säteilyturvakeskus jatkuvasti yllä valmiutta näiden tehtävien toteut-

tamiseksi. Vastaavan tehtävän sisältävä säännös sisältyy nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 3 kohtaan. Säteilyvaaratilanteisiin varautumista koskevasta tehtävästä säädettäisiin 2 momentissa.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan keskukselle kuuluisivat säteilytilannetiedon keräämiseen ja säteilytilannekuvan ylläpitoon liittyvät tehtävät. Suomessa on automaattinen ulkoisen säteilyn valvontaverkko, johon kuuluu noin 260 mittausasemaa. Valvontaverkkoa käytetään reaaliaikaisen kansallisen säteilytilannetiedon keräämiseen ja kansallisen säteilytilannekuvan ylläpitoon. Mittaustulokset jaetaan viranomaiskäyttäjille suljetun verkkosivuston sekä Krivat-portaalin kautta. Mittaustulokset ovat kansalaisten nähtävillä Säteilyturvakeskuksen verkkosivuilla osoitteessa: <https://www.stuk.fi/aiheet/sateily-ymparistossa/sateilytilanne-tanaan> sekä saatavilla avoin data-portaalin kautta. Velvoite jatkuvatoimiseen säteilyvalvontaan perustuu Euratom-sopimuksen 35 artiklaan sekä pelastuslain 46 §:ssä säädettyyn velvoitteeseen. Vastaava säännös sisältyy nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 3 kohtaan.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan Säteilyturvakeskukselle kuuluisivat toimialansa kansalliset mittanormaalien ylläpitotehtävät. Säteilymittausten luotettavuuden varmistamiseksi tarvittavista kansallisista mittanormaaleista säädetään mittaussyksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetussa laissa (1156/1993). Kansallisen mittanormaalin on oltava jäljitettävissä joko suoraan tai kansainvälisesti hyväksytyn mittanormaalin välityksellä mittayksikön määrittelymään. Mittanormaalien ylläpito on olennainen osa säteilyturvallisuuden varmistamista kansallisella tasolla ja edellytys mittaustulosten kansainväliselle verrattavuudelle. Säteilyyn liittyvien mittanormaalien ylläpito edellyttää säteilyfysiikan ja säteilyn mittaustekniikan syvällistä osaamista, joten on tarkoituksenmukaista, että säteilymittausten luotettavuuden varmistamiseksi tarpeellisia kansallisia mittanormaaleja ylläpidettäisiin nimenomaan Säteilyturvakeskuksessa. Vastaava säännös sisältyy nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 4 kohtaan.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa mainittaisiin keskuksen tehtävinä toimialaansa liittyvä tutkimus-, kehittämis- ja selvitystoiminta. Toimialan tutkimus- ja selvitystoiminta kattaisi sekä teolliset tutkimukset että muut tutkimukset ja selvitykset. Keskuksen tutkimustoiminta on niin sanottua sektoritutkimusta, jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan ministeriön alaista soveltavaa tutkimustoimintaa erotuksena yliopistojen ja korkeakoulujen tutkimustoiminnasta. Keskus ohjaa säteily- ja ydinturvallisuuteen liittyvää tutkimusta, kuten Kansallista ydinturvallisuuden tutkimusohjelmaa SAFIR (engl. Safety of Nuclear Power Plants – Finnish National Research Programme) ja Kansallista ydinjätehuollon tutkimusohjelmaa (KYT), jotka yhdistyvät SAFER2028-ohjelmaksi. Säteilyturvakeskuksella on säteilylain 14 §:n nojalla säteilytutkimukseen liittyviä lakisääteisiä tehtäviä, mutta muilta osin sen rooli on nykyisellään pitkälti ohjaava. Tutkimus- ja selvitystyön lisäksi Säteilyturvakeskuksessa tehdään toimialaan liittyvää kehitystyötä esimerkiksi valvontamenetelmiin ja laboratoriotoimintaan liittyen. Vastaava tutkimus- ja kehitystoimintaa koskeva säännös sisältyy nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 5 kohtaan. Selvyiden vuoksi lain sanamuotoa täsmennettäisiin siten, että lakiin lisättäisiin selvitystoiminta.

Pykälän 1 momentin 9 kohdassa säädettäisiin viestinnästä ja koulutuksesta keskuksen tehtävinä. Kohdassa nostettaisiin korostetusti esille viranomaisen velvollisuuksiin yleisestikin kuuluva toimialansa viestintä, koska keskuksella on sen lakisääteisiä valvontatehtäviä laajempia viestintätehtäviä säteilyriskeihin ja -turvallisuuteen liittyen. Tällaisia ovat esimerkiksi auringon UV-säteilyyn liittyvät kampanjat ja asuntojen ja muiden oleskelutilojen radoniin liittyvistä riskeistä viestiminen. Kohdassa mainittaisiin myös koulutus, jolla tarkoitettaisiin viranomaisena järjestettävää koulutusta. Tällaista on esimerkiksi yhteistyössä Maanpuolustus-koulutusyhdistyksen

(MPK) ja Huoltovarmuuskeskuksen (HVK) vapaaehtoiselle säteilymittausjoukkueelle annettava koulutus, jonka tavoitteena on vahvistaa Suomen kansallista säteilymittausvalmiutta. Vastaava säännös sisältyy nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 6 kohtaan.

Pykälän 1 momentin 10 kohdan mukaan keskukselle kuuluisi sen toimialaan liittyvien asiantuntija- ja mittauspalveluiden tuottaminen. Palveluiden tuottamisella tarkoitettaisiin valtion maksuperustelain (150/1992) 7 §:n mukaisten muiden suoritteiden mukaisia palveluita. Kyse olisi markkinaehtoisesti tuotetuista ja liiketaloudellisesti hinnoitelluista suoritteista, joita keskus tuottaa asiakkaan tilauksesta sopimukseen perustuen, ja joiden tulokset luovutetaan asiakkaalle tämän omassa toiminnassaan hyödynnettäväksi. Toimialaan liittyvillä palveluilla tarkoitettaisiin lähinnä sellaisia palveluita, jotka ovat hyödyksi säteily- ja ydinturvallisuudelle tai lisäävät tietoisuutta näistä. Keskuksen asiantuntija- ja mittauspalveluita tuotetaan Säteilyturvakeskuksessa siten, että kohdassa tarkoitettua palvelutoimintaa ja keskuksen valvontatoimintaa on eriytetty toisistaan päätöksentekoon ja organisaatorakenteeseen liittyvin ratkaisuin. Momentin 10 kohtaa vastaava kohta sisältyy nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 7 kohtaan. Uutta olisi, että laissa säädettäisiin asiantuntija- ja mittauspalveluista aiemman asiantuntijapalvelutehtävän sijaan. Mittauspalveluiden sisältyminen asiantuntijapalvelukäsitteeseen on jossain määrin tulkinnanvaraista, minkä vuoksi oikeustilaa olisi tarpeellista selkeyttää.

Asiantuntijapalvelut kattaisivat sekä keskuksen toimialaan liittyvät kansainväliset että kansalliset asiantuntijapalvelut. Säteilyturvakeskus on tuottanut kansainvälisiä asiantuntijapalveluita pääosin STUK International Oy:lle, joka on myynyt säteily- ja ydinturvallisuusviranomaisen perustamiseen ja säteily- ja ydinturvallisuussäännösten tuottamiseen ja henkilöstön kouluttamiseen liittyvää asiantuntijapalvelua Saudi-Arabialle. Asiantuntijapalvelun tarjoamisen tavoitteena on sekä säteily- ja ydinturvallisuuden parantaminen globaalisti että keskuksen oman osaamisen kehittäminen. Kysymys on liiketaloudellisesta palvelutoiminnasta. Kansalliset asiantuntijapalvelut kattavat esimerkiksi koulutuspalveluita.

Mittauspalvelut kattaisivat varsinaiset säteilymittaukset, kuten radonmittaukset ja säteilymittauksiin läheisesti liittyvät palvelut, kuten radioaktiivisuusmääritykset ja kalibroinnit. Sisäilman radonmittausten kansallisen saatavuuden varmistaminen on erityisen tärkeää suomalaisten säteilyturvallisuuden kannalta, koska radonista aiheutuva säteily muodostaa Suomessa suurimman osan vuosittaisesta säteilyannoksesta ja sen arvioidaan aiheuttavan vuosittain noin 300 keuhkosityöpätapausta. Keskuksen radonmittauspalvelun tuottamisen tarkoituksena on turvata sisäilman radonmittausten saatavuus Suomessa silloinkin, jos markkinoilla ei ole kaupallisia palveluntarjoajia. Tämä on tärkeää, sillä radonista aiheutuva säteily voidaan todeta vain mittamalla.

Pykälän 1 momentin 11 kohdan mukaan Säteilyturvakeskuksen tehtäviin kuuluisi toimialansa kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön osallistuminen sekä vaikuttaminen. Säännös kattaisi voimassa olevan asetuksen 1 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaisen kansainvälisen yhteistyön, minkä lisäksi lainkohdassa mainittaisiin nimenomaisesti myös kansallinen yhteistyö. Osallistumisen lisäksi mainittaisiin myös vaikuttaminen, jossa yhteistyö toimisi vaikuttamisen välineenä.

Säteilyturvakeskus osallistuisi ja vaikuttaisi toimialallaan kansallisesti tekemällä yhteistyötä muiden kansallisten viranomaisten, yliopistojen, ja tutkimuslaitosten sekä muiden alan toimijoiden kanssa. Säteilyturvakeskus toimii yhteistyössä muiden viranomaisten, kuten terveys- ja suojeluviranomaisen ja kunnan työsuojeluviranomaisten kanssa. Kansallista yhteistoimintaa keskuksella on myös tutkimuslaitosten, yliopistojen ja muiden alan toimijoiden, kuten Suomen Akatemian ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Säteilyturvakeskus osallistuisi edelleen laajasti kansainvälisiin asiantuntijaverkostoihin ja vaikuttaisi niissä valmisteltaviin suosituksiin, säädöksiin, sopimuksiin ja muihin kannanottoihin. Keskus osallistuisi ja vaikuttaisi esimerkiksi Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen puitteissa tehtävään työhön sekä pohjoismaiseen mukaan lukien lähialueilla tapahtuvaan yhteistyöhön mm. Suomen lähialueen ydin- ja säteilyturvallisuutta edistävän ohjelman kautta. Tällaista olisi esimerkiksi EU:n, YK:n alaisen Kansainvälisen atomienergiajärjestön (International Atomic Energy Agency; IAEA), Länsi-Euroopan turvallisuusviranomaisien muodostama ryhmä (Western European Nuclear Regulators Association; WENRA), Euroopan säteilysuojeluviranomaisien yhdistys (Hheads of the European Radiological Protection Competent Authorities; HERCA), kansainvälinen säteilysuojelutoimikunnan (International Commission on Radiological Protection; ICPR), YK:n alaisen ionisoivan säteilyn vaikutusten tieteellisen komitean (United Nations Scientific Committee on the Effects of Atomic Radiation; UNSCEAR), OECD:n alaisen ydinenergiajärjestön (Nuclear Energy Agency; NEA) tai muun kansainvälisen organisaation, elimen tai valtion kanssa tehtävä yhteistyö Säteilyturvakeskuksen toimialaan liittyvissä asioissa.

Pykälän 1 momentin 12 kohdassa säädettäisiin siitä, että keskuksen tehtävänä olisi antaa toimialaansa koskevia oikeussääntöjä erikseen säädetyin toimivaltansa puitteissa ja tehdä toimialansa lainsäädäntöön liittyviä kehittämis ehdotuksia. Oikeussääntöjen antamisesta ei ole nykyään säädetty organisaatiolainsäädännössä keskuksen tehtävänä, vaikka normiantovaltuudet ovat erityislakien nojalla olleet pitkään tosiasiallisesti olemassa ja alaa normittava säännöstö on rakentunut pitkälti juuri kyseisille keskuksen antamille säännöksille. Tehtävän keskeisyyden ja merkittävien resurssivaikutusten vuoksi oikeussääntöjen antamisesta esitetään nyt nimenomaisesti säädettäväksi valvontaa koskevien lakien lisäksi myös Säteilyturvakeskuksen tehtävänä. Lainkohdan tarkoituksena ei ole perustaa keskukselle valtaa antaa oikeussääntöjä, vaan oikeus oikeussääntöjen antamiseen perustuisi edelleen laissa oleviin nimenomaisiin valtuuksiin. Oikeussääntöjen antamisessa sovellettaisiin lisäksi perustuslain 80 §:stä johtuvia reunaehtoja. Kohdan sääntely vastaisi voimassa olevan säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 8 kohtaan sisältyvää tehtävää.

Keskus on sääntelyn kohteeseen liittyvistä erityisistä syistä valtuutettu ydinenergilain 7 r ja 7 q §:n nojalla ja säteilylain nojalla antamaan oikeussääntöjä määrätyistä ydinenergian käytön turvallisuuteen ja säteilyturvallisuuteen liittyvistä asioista. Säteilyturvallisuus ja ydinenergian käytön turvallisuus ovat perinteisesti aloina olleet hyvin kansainvälisiä ja erityisosaamista vaativia. Keskuksen toimialaan liittyvä kansallinen sääntely perustuu pitkälti kansainvälisiin kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin ja suosituksiin. Sittemmin sääntely on lisääntynyt Euroopan unionin antamien säädösten myötä. Osa kansainvälistä säädöksistä, sopimuksista ja suosituksista on luonteeltaan yleisiä, osa yksityiskohtaisia ja teknisluonteisia. Toimialaan liittyvä sääntely on lisäksi sellaista erityisosaamista vaativaa, jota kansallisista viranomaisista ainoastaan Säteilyturvakeskuksella on olemassa.

Suomen kansallista lainsäädäntöä voi olla tarpeen kehittää kansainvälisten suositusten edellyttämällä tavalla myös muilta osin kuin Säteilyturvakeskuksen oikeussääntöjä antamalla. Myös tältä osin kyse on erityisasiantuntemusta edellyttävästä toiminnasta, jollaista Suomen viranomaisista on tarvittavassa laajuudessa ainoastaan Säteilyturvakeskuksella. Tämän vuoksi keskuksen tehtäväksi säädettäisiin lainsäädännön kehittämis ehdotusten tekeminen. Tämä vastaisi nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 8 kohtaa. Tehtävä tukisi osaltaan IAEA:n turvallisuussuosituksen täyttämistä, jotka edellyttävät, että kansallinen valvontaviranomainen ryhtyy sen omassa tai toisen jäsenvaltion valvontatoiminnassa tehtyjen havaintojen perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin ydinturvallisuuden parantamiseksi. Säännöksessä olisi

kyse kehittämisehdotuksista, jotka ilmaistaisiin sille ministeriölle tai viranomaiselle, jolle kyseisen säädöksen tai määräyksen valmisteluvastuu kuuluisi. Ehdotettu sääntely ei merkitsisi keskukselle aloiteoikeutta, eli oikeutta tehdä eduskunnalle aloitetta lain säätämiseksi.

Kysymys olisi keskeisestä tehtävästä, joka toteuttaisi säteilyturvallisuuden ja ydinenergian käytön turvallisuuden edistämistä, joka kuuluisi keskuksen toimialaan valvonnan ohella esitetyn 1 §:n mukaan. Säädettyväksi esitetty tehtävä perustuisi lisäksi osin ylikansalliseen sääntelyyn. Esimerkiksi ydinturvallisuudirektiivin 5 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että valvontaviranomaiselle annetaan oikeudelliset valtuudet joko ehdottaa kansallisia ydinturvallisuusmääräyksiä, määrittellä ne tai osallistua niiden määrittelyyn. Tehtävästä säätäminen edistäisi myös keskuksen toiminnan riippumattomuutta.

Pykälän 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksen tehtävänä olisi arvioida säteilyvaaratilanteisiin varautumista koskevia kansallisia järjestelyjä ja antaa niitä koskevia suosituksia. Säännös olisi uusi. Sääntelyllä kirjattaisiin voimassa olevaa käytäntöä lakiin sekä selkeytettäisiin julkisen hallinnon ja Säteilyturvakeskuksen asemaa säteilyvaaratilanteisiin varautumisessa. Lisäksi sääntelyllä pantaisiin täytäntöön säteilyturvallisuudirektiivin vaatimuksia ja otettaisiin paremmin huomioon varautumista koskevia kansainvälisiä suosituksia.

Eri harjoitustilanteet, ulkomailla tapahtuneet onnettomuustilanteet sekä joulukuussa 2020 tapahtunut Olkiluodon 2-yksikön häiriötilanne osoittavat, että vakavat säteilyvaaratilanteet tai sellaisen uhka eskaloituvat välittömästi valtakunnallisiksi, jopa kansainvälisiksi tapahtumiksi, jotka edellyttävät laajaa viranomaisyhteistyötä kaikilla hallinnon tasoilla. Tällä hetkellä säteilyvaaratilanteisiin varautuminen painottuu alueelliseen yhteistoimintaan laitospaikkojen mukaan. Tälle on määritelty omat mekanisminsa ja vastuunsa. Valtakunnallisessa varautumisessa on kuitenkin havaittu tarvetta selkeyttää tilannetta. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että Säteilyturvakeskuksen tehtäviin, jotka koskevat säteilyvaaratilanteita, kuuluu myös niihin varautumisen arviointi ja suositusten antaminen. Kansallista varautumista säteilyvaaratilanteisiin vahvistettaisiin, erityisesti koordinaatiota eri viranomaisten ja toimijoiden kesken. Uuden säännöksen tavoitteena on parantaa valmiutta kokonaisuudessaan, ei sinällään arvioida yksittäisten organisaatioiden valmiusjärjestelyjen asianmukaisuutta. Kysymys ei täten olisi toimivallasta ohjata varautumista vaan antaa asiantuntija-apua esittämällä arvioita ja antamalla suosituksia. Suomessa olevien laitospaikkojen määrä kasvanee tulevaisuudessa, mikä osaltaan lisää tätä tarvetta. Samoin ydinenergian käyttö lähialueilla on tarpeen ottaa huomioon. Säteilyturvakeskus toimii jo nykyisin asiantuntijana eri varautumisen työryhmissä sekä muun muassa tuottaa arvioita säteilyriskeistä.

Säteilyturvallisuudirektiivin 98 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että säteilyvaaratilanteita varten on olemassa vahvistetut valmiussuunnitelmat. Valmiussuunnitelmia on testattava, tarkastettava ja tarvittaessa tarkistettava säännöllisesti. Säteilyvaaratilanteisiin varautumista käsitellään myös IAEA:n suosituksessa General Safety Requirements No. GSR Part 7:n 4.10 luvussa. Sen mukaan hallituksen on perustettava säteilyvaaratilanteiden valmiusvaiheen kansallinen koordinoitimekanismi, joka toimii yhteen onnettomuustilanteiden hallinnan kanssa.

Ehdotettu tehtävänmäärittely toimisi myös lainsäädännöllisenä perusteena viranomaisten väliselle yhteistyölle.

Momentissa säädettäisiin selvyiden vuoksi myös siitä, että Säteilyturvakeskuksella olisi oikeus saada tässä momentissa tarkoitetun tehtävänsä hoitamiseksi viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä. Henkilöiden, rakennusten, laitosten, rakennelmien sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä koskevat ja

niiden toteuttamiseen vaikuttavat tiedot sekä onnettomuuksiin tai poikkeusoloihin varautumista sekä väestönsuojelua koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n mukaisesti. Tämän lisäksi Säteilyturvakeskuksen valvottavana olevien tahojen osalta valvonnan toimivaltuuksia ja tietojensaantioikeuksia koskevia säännöksiä sisältyy niihin lakeihin, joissa toiminnasta säädetään, kuten ydinenergialakiin ja säteilylakiin.

Pykälän 3 momentin mukaan keskuksen tehtävänä olisi huolehtia muista toimialaansa liittyvistä sille erikseen säädetyistä tehtävistä tai sosiaali- ja terveysministeriön sille lainsäädännön tai kansainvälisen sopimuksen nojalla määrittämistä tehtävistä. Pykälän 1 momentin tehtäväluetteloa ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi. Pykälän 3 momentin perusteella keskuksen tulisi huolehtia myös niistä muista toimialaansa tehtävistä, jotka sille erikseen säädetään. Säännös kattaisi siten sellaiset tehtävät, joista ei säädetä 1 momentin 1–12 kohdan nojalla, mutta jotka on osoitettu keskukselle muutoin sitovasti lainsäädännössä. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi kansainvälisen sopimuksen toimeenpanoon liittyvät ja Säteilyturvakeskukselle kansallisesti säädetyt sopimuksen valvonta-, yhteys- ja raportointitehtävät. Vastaava säännös sisältyy nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 1 §:n 9 kohtaan.

3 §. Johtaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Säteilyturvakeskuksen johtamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan Säteilyturvakeskusta johtaisi pääjohtaja, jonka valtioneuvosto nimittää. Pääjohtaja vastaisi siitä, että keskuksen tehtävät hoidetaan taloudellisesti, tehokkaasti ja tuloksellisesti. Tämä tarkoittaisi sitä, että pääjohtajalla on vastuu siitä, että toiminta on järjestetty taloudellisesti, tehokkaasti ja tuloksellisesti.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Säteilyturvakeskus nimittää tai ottaa palvelukseen muun virka- tai työsopimussuhteisen henkilöstön. Perustuslain 126 §:n mukaan valtioneuvosto nimittää valtion virkoihin, jollei nimittämistä ole säädetty muun viranomaisen tehtäväksi. Säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 9 §:n mukaan henkilöstön nimittää tai ottaa pääjohtaja. Ehdotettu säännös merkitsisi siten muutosta nykytilaan.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Säteilyturvakeskuksella olisi johtamisjärjestelmä, joka sisältää työjärjestyksen ja muut keskuksen laadukkaan toiminnan, johtamisen ja hyvän turvallisuuskulttuurin varmistamiseksi tarpeelliset määräykset ja ohjeet. Vaikka Säteilyturvakeskuksella on ollut vuodesta 1997 johtamisjärjestelmä, järjestelmää koskevasta velvoitteesta ei ole tähän mennessä säädetty kansallisessa lainsäädännössä. Ydinturvallisuusdirektiivin 8 b artiklan 2 alakohdassa kuitenkin edellytetään säteilyturvallisuusviranomaiselta johtamisjärjestelmää osana turvallisuuskulttuurin vahvistamista, minkä vuoksi asiasta olisi tarpeen säätää laissa.

4 §. Ratkaisuvalta. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että pääjohtaja ratkaisee Säteilyturvakeskukselle kuuluvat asiat, jollei muuta säädetä tai työjärjestyksessä määrätä. Asiat ratkaistaan esittelystä, jollei muuta säädetä tai työjärjestyksessä toisin määrätä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että työjärjestyksessä annettaisiin tarkemmat määräykset keskuksen organisaatiosta, asioiden ratkaisemisesta sekä hallinnon, toimintojen ja työskentelyn järjestämisestä. Sääntely vastaisi näiltä osin nykyisen säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen 5 §:n 2 momenttia ja 14 §:n 1 momenttia.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että pääjohtaja vahvistaisi työjärjestyksen.

5 §. Sopimukset ja asiantuntijat. Pykälän mukaan Säteilyturvakeskus voisi käyttää asiantuntijoita ja tehdä sopimuksia viranomaisten, yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden kanssa yksittäisten asiantuntijatehtävien suorittamisesta. Pykälässä tarkoitettu sopimusten tekeminen mahdollistaisi sekä toimeksiantajana että työn suorittajana toimimisen. Lisäksi sillä tarkoitettaisiin laaja-alaisesti erilaisia sopimuksia, mukaan lukien yhteistyösopimukset.

Pykälässä tarkoitetuille asiantuntijoille ei ole tarkoitus antaa julkisia hallintotehtäviä, vaan kysymys olisi puhtaasti asiantuntijuuden hankkimista viraston ulkopuolelta esim. tutkimuksia ja selvityksiä varten. Tämän vuoksi virkavastuusta heidän osaltaan ei olisi tarpeen säätää erikseen perustuslain 124 §:n valossa. Näitä tehtäviä suorittavan salassapitovelvollisuuden kuitenkin sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, mihin lisättäisiin laissa informatiivinen viittaus. Säteilylain 181 §:ssä on erityissäännös ulkopuolisen asiantuntijan käyttämisestä apuna valvontatoiminnassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta koskien Säteilyturvakeskuksen pysyviä asiantuntijoita. Pysyvistä asiantuntijoista säädettäisiin tarkemmin keskusta koskevassa asetuksessa. Lain 6 § on aiemmin sisältänyt yleisvaltuutuksen asetuksen antamiseen, mikä on kattanut myös Säteilyturvakeskuksen pysyvät asiantuntijat. Täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusten vuoksi sääntelyä täsmennettäisiin.

6 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännös. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että ennen tämän lain voimaantuloa tehdyt sopimukset ja sitoumukset pysyvät voimassa, ellei muuta erikseen sovita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin säteilyturvakeskuksesta annetun lain (1069/1983) kumoamisesta.

7.2 Säteilylaki

51 §. Turvallisuuslupahakemus. Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että johtamisjärjestelmästä olisi liitettävä turvallisuuslupahakemukseen ainoastaan lain 29 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot. Esitetyllä muutoksella täsmennettäisiin turvallisuuslupan hakijan velvoitetta toimittaa tietoja hakemuksen yhteydessä, koska lupahakemuksen käsittelyn kannalta ei ole tarkoituksenmukaista esittää lupahakemuksessa säteilytoiminnan johtamisjärjestelmää tai mahdollisesti vielä laajempaa johtamisjärjestelmää kokonaisuudessaan vaan pelkästään 29 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot siitä. Muutoksella kevennettäisiin lähtökohdaisesti toiminnanharjoittajan hallinnollista taakkaa, vaikkakaan nykyiselläänkään Säteilyturvakeskus ei ole edellyttänyt tietoja koko johtamisjärjestelmästä hakemuksen yhteydessä.

54 §. Vakuuden asettaminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että pykälässä määriteltäisiin nimenomaisesti Säteilyturvakeskus vakuuden vastaanottajaksi. Lisäksi momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa vakuutta ei tarvitsisi asettaa tietyissä muille toiminnoille rinnasteisissa tilanteissa. Koska vakuus asetetaan joka tapauksessa kaikissa tilanteissa, kun vakuutta edellyttävä säteilylähde on Suomessa (käyttö, hallussapito, säilyttäminen varastointi) ei ole tarkoituksenmukaista asettaa käytännössä rinnakkaista vakuutta erikseen kauppaa, tuontia, vientiä tai siirtoa varten. Ehdotetut selkeytykset ovat tarpeen, sillä käytännössä on aiheutunut toiminnanharjoittajien keskuudessa epätietoisuutta siitä, mitä vakuuksia on asetettava. Nykyinen sääntely saattaa jossakin tilanteissa tarpeettomasti johtaa kahden vakuuden asettamisen vaatimukselle samalle umpilähteelle.

56 §. Tuotteen säteilyturvallisuuden osoittaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 ja 3 momentti.

Uudessa 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että muun turvallisuuslupaa edellyttävän säteilylaitteen kuin terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (629/2010) tarkoitettun terveydenhuollon laitteen säteilyturvallisuus voitaisiin osoittaa noudattamalla soveltuvaa standardia. Monet säteilylaitteet valmistetaan kansainvälisten standardien mukaisiksi, joissa määritellään myös keskeiset säteilylaitteen turvallisuuteen vaikuttavat ominaisuudet. Nämä koskevat esimerkiksi vuotosäteilyn suuruutta, turvakytкимиä, varoitusvaloja ja merkintöjä. Siksi on tarkoituksenmukaista, että laitteen säteilyturvallisuus voidaan osoittaa noudattamalla soveltuvaa standardia. Tämä vähentää myös valvontaviranomaisen hallinnollista taakkaa, kun ei ole tarpeen määrätä erikseen säteilylaitteen käytönaikaista turvallisuutta koskevista vaatimuksista ja tarkastella näiden vaatimusten täyttymistä myönnettäessä laitteen käytölle turvallisuuslupa. Terveydenhuollon laitteet rajattaisiin pois momentin soveltamisalasta, koska terveydenhuollon laitteiden standardinmukaisuudesta säädetään mainitussa laissa erikseen.

Uudessa 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Säteilyturvakeskus antaisi määräykset 2 momentissa tarkoitetuista soveltuvista standardeista. Muun turvallisuuslupaa edellyttävän säteilylaitteen kuin terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa tarkoitettun terveydenhuollon laitteen säteilyturvallisuus voitaisiin osoittaa noudattamalla soveltuvaa standardia. Uuden momentin sääntelyn avulla Säteilyturvakeskuksen määräyksistä voitaisiin poistaa useita vaatimuksista, jotka muutoksen myötä tulisivat tarpeettomiksi.

58 §. Tuotteen säteilyturvallisuuden arviointi. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus esityksellä ehdotettuun 56 §:n uuteen 2 momenttiin. Ehdotettu lisäys on tarpeen, jotta valvontaviranomainen voisi ryhtyä momentissa tarkoitettuihin toimenpiteeseen myös siinä tapauksessa, että säteilylaitteen turvallisuutta arvioitaisiin 56 §:n 2 momentin nojalla.

64 §. Muiden säteilymittausten hyväksyntä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi rakennustuotteista, talousvedestä ja 151 §:ssä tarkoitetuista materiaaleista aiheutuvasta väestön altistuksesta tehdyt säteilymittaukset hyväksymismenettelyn ulkopuolelle. Mittaukset tehdään laskennallisesti aktiivisuuspitoisuusmääritysten tuloksista. Maahan tuotavien rakennustuotteiden ja 151 §:ssä tarkoitettujen materiaalien osalta on yleistä, että aktiivisuuspitoisuudet on määritetty ulkomaisessa laboratoriossa. Säteilyturvakeskuksen hyväksynnän vaatiminen mittauksille näissä tapauksissa ei ole tarkoituksenmukaista. Mainitut aktiivisuuspitoisuusmääritykset tehdään yleisesti ottaen hyvin ja oikein sekä Suomessa että maailmalla eikä Säteilyturvakeskuksen valvonnassa ole tullut eteen tilanteita, joissa määritysten oikeellisuutta olisi ollut syytä epäillä. Tämän vuoksi itse hyväksyntämenettely on tarpeettoman raskas prosessi. Jos kuitenkin ilmenisi epäilyksiä tulosten oikeellisuudesta, asiaan voidaan puuttua valvonnallisin keinoin sen varmistamiseksi, että mittaukset täyttävät 59 §:n 1 momentissa säädetyt säteilymittausten luotettavuutta koskevat vaatimukset.

70 a §. Sähköisesti säteilyä tuottavan laitteen yksilöinti. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 70 a §, jonka mukaan toiminnanharjoittajan olisi huolehdittava siitä, että sähköisesti säteilyä tuottava laite, jonka käyttö edellyttää turvallisuuslupaa, on yksilöity. Yksilöivä tunnus on merkittävä laitteeseen riittävän pysyvällä tavalla. Valvonnan kannalta olisi tarpeen, että sähköisesti säteilyä tuottava laite yksilöidään siten, että se voidaan tunnistaa muiden samanlaisten laitteiden joukosta. Yleensä laitevalmistajat yksilöivät laitteen esimerkiksi valmistusnumerolla. Jollei tällaista yksilöintiä jo ole, niin toiminnanharjoittajan tulisi huolehtia laitteen yksilöimisestä. Muutosehdotuksen myötä valvontaa voidaan jatkossa tarpeen mukaan kohdentaa tehokkaammin yksittäisiin laitteisiin.

71 §. Kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä ehdotetaan muutettavaksi sen 1, 2 ja 4 momenttia.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momentissa ”luvasta poistaminen” korvattaisiin ilmaisulla ”vaarattomaksi tekeminen.” Lain 49 §:n 1 momentin 7 kohdassa säädettyissä tilanteissa terveydenhuollon ja eläinlääketieteen röntgenlaite voidaan poistaa luvasta, jos sen käyttö lopetetaan, vaikkakin sitä pidettäisiin edelleen hallussa. Nykyisen 71 §:n 1 momentin mukaan sallittua on tällaisten laitteiden poistaminen kirjanpidosta, kun viisi vuotta on kulunut niiden poistamisesta käytöstä. Säteilyturvallisuuden kannalta ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukaista, että täysin toimintakuntoisia säteilylaitteita päätyisi kirjanpidon ulkopuolelle. Tästä syystä kirjanpidon ulkopuolella voisivat olla vain ne laitteet, jotka on tehty vaarattomiksi, eikä niitä enää voitaisi käyttää. Muutosehdotuksella varmistettaisiin se, ettei valvonnassa olisi tältä osin ”aukkoa”.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan selkeytettäväksi toiminnanharjoittajan Säteilyturvakeskukselle toimittamien tietojen aikamääreitä. Tiedot olisi toimitettava ”vuosittain” ”kalenterivuoden aikana” toiminnanharjoittajan vastaanottamista, luovuttamista ja hallinnassaan olevista säteilylähteistä. Mainituilla ilmaisuilla täsmennetään nykyistä sanamuotoa, jonka mukaan toiminnanharjoittajan on ”kalenterivuosittain” tehtävä mainitut ilmoitukset. Lisäksi momentissa ehdotetaan täsmennettäväksi tilanteet, jolloin tietoja ei tarvitsisi toimittaa. Toiminnanharjoittajan ei tarvitsisi toimittaa tietoja vastaanotetuista tai hallinnassa olevista sähköisesti säteilyä tuottavista säteilylähteistä, jotka liittyvät kauppaan tai valmistukseen. Momentissa on tarpeen rajata tietojen toimittamisvelvoitteen ulkopuolelle tietyt tilanteet, koska suuri osa Suomessa valmistetuista sähköisesti säteilyä tuottavista laitteista viedään tai siirretään muihin valtioihin ja näiden, sekä kulloinkin hallussa olevien valmistuneiden laitteiden osalta Säteilyturvakeskuksella ei ole erityistä valvonnallista tarvetta saada toiminnanharjoittajilta tietoja säännöllisesti. Valvonnan kannalta oleellista on toimittaa tiedot Suomeen luovutetuista laitteista. Sama koskee sähköisesti säteilyä tuottavien säteilylaitteiden kauppaa harjoittavia yrityksiä. Lisäyksen tarkoitus on siten poistaa toiminnanharjoittajilta velvoite, joka ei ole valvonnan kannalta välttämätön ja keventää näin ollen toiminnanharjoittajien hallinnollista taakkaa.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan tarkennettavaksi Säteilyturvakeskuksen valtuutta antaa tarkempia määräyksiä siten 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen ”tietojen toimittamisesta”, jotta niiden nojalla voitaisiin jatkossa määrätä ajankohdasta, mihin mennessä tiedot on vuosittain toimitettava.

84 §. Uudelleenkäytön, kierrättämisen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn edellytykset. Pykälän soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että 85 §:ssä tarkoitettuja vapauttamisrajoja voitaisiin soveltaa myös 78 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin jätteisiin. Tällä hetkellä vapauttamisrajoja sovelletaan vain säteilytoiminnasta peräisin oleviin jätteisiin. Lain 78 §:n 3 momentissa säädetään jätteistä, jotka eivät ole laissa tarkoitettua radioaktiivista jätettä, mutta joiden jätehuollossa säteilyturvallisuus on tarpeen huomioida. Kyseisessä lainkohdassa tarkoitettuja jätteitä ja materiaaleja syntyy esimerkiksi luonnonsäteilylle altistavassa toiminnassa ja suojelutoimien toteuttamisessa. Altistusta luonnonsäteilylle aiheutuu esimerkiksi teollisuudessa muodostuvista tuhista, kaivannaisjätteistä, metallinjalostuksen jätesakoista sekä vedenkäsittelylietteistä. Suojelutoimissa syntyviä jätteitä ovat esimerkiksi ympäristön puhdistamisessa syntyvä jäte ja puhdistamisessa käytetyt varusteet.

127 §. Päästöt ja niiden raja-arvot. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Säteilyturvakeskus voisi myöntää 2 momentissa tarkoitetuille päästöille luvan, jos väestön altistus on toiminnan luonne ja laajuus sekä käytettävissä olevat keinot päästöjen rajoittamiseksi

huomioon ottaen mahdollisimman pieni ja päästöistä aiheutuvan altistuksen ennakoitu määrä on annosrajoitusta pienempi.

Nykyisessä 3 momentissa Säteilyturvakeskus puolestaan veloitetaan asettamaan päästöille raja-arvot. Tällaisten raja-arvojen asettaminen edellyttää toimintakohtaisten selvitysten ja arviointien tekemistä. Nykyinen momentin muotoilu jättää täten tulkinnan varaa sen suhteen, onko toiminnanharjoittaja velvollinen tekemään kyseiset selvitykset ja arvioinnit (kuten ehdottomasti tulee olla) vai tuleeko Säteilyturvakeskuksen tehdä ne, jotta se voisi asettaa raja-arvot. Viimeksi mainittu tulkinta siirtäisi selkeästi toiminnanharjoittajan vastuuta Säteilyturvakeskukselle. Tällaisen tulkinnan välttämiseksi on tarpeen muuttaa momenttia sellaiseen muotoon, että Säteilyturvakeskuksen tehtävä on luvan myöntäminen, jolloin on selvää, että toiminnanharjoittajan velvoitteeksi jää kaikki selvitykset. Momenttia sovelletaan esimerkiksi turvallisuuslupaa edellyttävään kaivos- ja rikastustoimintaan.

129 §. Säteilyturvallisuuspoikkeamiin varautuminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi kolmas virke ”Suunnitelman mukaisia toimia on harjoitettava toimintaan liittyvien riskien mukaisesti”. Ottaen huomioon, että toiminnanharjoittajalla on oltava ajantasainen suunnitelma toimista poikkeamien varalle, on tarpeen täsmentää, millä intensiteetillä toiminnanharjoittajan on varauduttava harjoittelemalla suunnitelman mukaisiin toimiin. Lisäyksellä täytäntöönpanntaisiin säteilyturvallisuusdirektiivin 17 artiklan 3 kohdan vaatimus.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan täsmennettäväksi Säteilyturvakeskuksen valtuutta antaa tarkemmat määräykset suunnitelman mukaisten toimien harjoituksista toimintaan liittyvien riskien mukaisesti. Tarkoituksena on, että harjoittelun tarve ja laajuus sidottaisiin lain 27 §:ssä säädettyihin säteilytoimintaa koskeviin luokituksiin.

130 §. Välittömät toimet säteilyturvallisuuspoikkeamassa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka mukaan Säteilyturvakeskus vastaa tarvittavasta kansainvälisestä tiedonvaihdosta, jos kadonnut säteilylähde on saattanut kulkeutua Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen. Nykyinen 6 momentti siirtyisi uudeksi 7 momentiksi. Momentin lisäyksellä täytäntöönpannaan säteilyturvallisuusdirektiivin 99 artiklan vaatimus.

133 §. Säteilyvaaratilanteesta tiedottaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan Säteilyturvakeskus ilmoittaa säteilyvaaratilanteesta ja sen uhkasta kansainvälisiin tiedonvaihtojärjestelmiin sekä valtioille, joihin tilanne voi vaikuttaa. Nykyinen 2 momentti siirtyisi uudeksi 3 momentiksi. Momentin lisäyksellä täytäntöönpannaan säteilyturvallisuusdirektiivin 99 artiklan vaatimus.

137 §. Siirtyminen säteilyvaaratilanteesta vallitsevaan altistustilanteeseen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan siirtymisessä vallitsevaan altistustilanteeseen on tehtävä yhteistyötä niiden valtioiden kanssa, joihin tilanne on vaikuttanut, jos säteilyvaaratilanne vaikuttaa useaan valtioon. Momentin lisäyksellä täytäntöönpannaan säteilyturvallisuusdirektiivin 99 artiklan vaatimus.

147 §. Säteilyaltistuksen rajoittaminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan täsmennettäväksi selvityksen tekemiseen velvollisen velvoitetta toteuttaa toimenpiteet luonnonsäteilyaltistuksen rajoittamiseksi ”ilman aiheetonta viivytystä”. Aikamääreen tarkentaminen on tarpeen, jotta toimenpiteiden aloittamista ei aiheettomasti viivytettäisi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan toimenpiteiden riittävyys on todettava vastaavilla mittauksilla tai laskelmillä, joilla 146 §:ssä tarkoitettu säteilyaltistus selvi-

tettiin, tai muulla luotettavalla tavalla. Toimenpiteiden riittävyyttä koskevan selvityksen tulokset on viipymättä ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle. Momentti on tarpeen, jotta valvontaviranomainen tietää, että säteilyaltistusta on rajoitettu viitearvoa pienemmäksi. Valvontaviranomaisen on voitava varmistua siitä, että tehdyt toimenpiteet ovat vaikuttaneet tarkoitetulla tavalla ja tilannetta ei voida perustella muuttuneeksi pelkästään esittämällä toisen tyyppisten mittausten ja laskelmien tuloksia. Muu luotettava tapa toimenpiteiden riittävyyden toteamiseksi voi olla esimerkiksi radonkorjauksen jälkeen tehty mittaus radonpurkilla, vaikka alun perin on tehty sekä purkki- että jatkuvatoiminen mittaus.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan Säteilyturvakeskukselle on viipymättä ilmoitettava selvitysvelvollisuuden lakkaamisesta perusteluineen, jos toimintaan ei 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen seurauksena enää sovelleta 146 §:n 1 momentissa tarkoitettua selvitysvelvollisuutta. Selvitysvelvollisuus voi päättyä myös siihen, että selvityksen tekemiseen velvollinen muuttuu pois ko. kiinteistöstä.

149 §. *Altistus luonnonsäteilylle työpaikalla.* Pykälän 2 momentin toisessa virkkeessä ehdotetaan, ettei pykälää myöskään sovellettaisi lain 89 §:n 2 momenttiin, joka koskee työntekijän aiemman työperäisen altistuksen selvittämistä ennen säteilytyön aloittamista, jos ainoastaan avaruussäteilystä aiheutuva työperäinen altistus on viitearvoa suurempi. Rajausta on tarpeen, koska lentohenkilöstön aiempaa säteilyaltistusta ei voida käytännössä selvittää silloin, kun kyse on ulkomaalaisista työntekijöistä.

155 §. *Työpaikan radonpitoisuuden selvittäminen.* Pykälän 1 momentin 4 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi ”elintarvikehuoneisto”, sillä vaatimuksen ei ole tarkoituksenmukaista koskea kaikkia elintarvikehuoneistoja, joiden käyttämä vesi ei ole peräisin yksinomaan pintavesimuodostumasta ja pääsee kosketuksiin sisäilman kanssa. Tässä muodossa velvoite koskee nykyisin esimerkiksi kaikkia kahvinmyyntipisteitä (mm. kahvilat ja kioskit) riippumatta niiden sijaintipaikasta ja veden alkuperästä (esimerkiksi 4. kerros ja vetenä kaupungin vesijohtovesi). Kuitenkin työnantajan on selvitettävä työtilana ja työskentelypaikkana toimivan elintarvikehuoneiston radonpitoisuus, jos tilat sijaitsevat momentin 1–3 kohdassa säädettyissä paikoissa. Näin ollen vaatimuksen poistaminen ei heikennä tosiasiallisesti työntekijöiden säteilyturvallisuutta. Muutoin momentti pysyisi ennallaan.

Pykälän 2 momentista, jossa säädetään tilanteista, joissa selvitystä ei tarvitse tehdä, ehdotetaan poistettavaksi viittaus enintään 20 tunnin työaikaan. Jos selvitystä ei näissä tilanteissa koskaan tarvitsisi tehdä, se johtaa siihen, että merkittävä altistus voi jäädä huomioimatta, jos työntekijä työskentelee useissa työpisteissä, joissa on erittäin korkea radonpitoisuus (esimerkiksi 10 000 Bq/m³ tai suurempi). Tällaisia paikkoja voivat olla esimerkiksi vesilaitosten tuotantotilat ja maanalaisten tilojen vuotovesipumppaamot.

Lisäksi momentissa säädettäisiin selvyden vuoksi siitä, että radonpitoisuuden selvitysvelvoitteesta olisivat vapaat vain sellaiset maanpinnan tasosta katsotut toiset kerrokset ja niiden yläpuoliset tilat, jotka ovat kokonaan maanpinnan yläpuolella. Muutoin rakennuksen kerrosta koskevan säännöksen muutos olisi luonteeltaan kielellinen.

Pykälän 3 momentti pysyisi ennallaan.

Pykälän 4 momentti, jonka mukaan työntekijälle aiheutuva säteilyannos voi ilman korjaavia toimenpiteitä olla työntekijän annosrajaa suurempi, työnantajan on viipymättä järjestettävä työntekijöille henkilökohtainen annostarkkailu, ehdotetaan poistettavaksi. Momentti on johtanut tarpeettomiin mittauksiin, joiden toteuttaminen on aiheuttanut tarpeetonta taakkaa niin mit-

tausvelvolliselle kuin valvontaviranomaiselle. Kun suuri radonpitoisuus on todettu, säteilyannosten määrittäminen ja seuraaminen eivät itsessään suojele työntekijöitä säteilyltä. Säteilyannosten seuraamisen sijaan työntekijöitä suojellaan tehokkaimmin siten, että toimintaa harjoittava vähentää radonille altistumista ja toimien tehokkuuden osoittamiselle asetetaan tiukka määräaika. Momentin poistaminen myös selkeyttäisi lain tulkintaa, koska tällöin radonista aiheutuvia säteilyannoksia määritettäisiin vain turvallisuustilanteen alaisessa toiminnassa.

189 §. Valvontamaksu ja sen perusteet. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan selkeytettäväksi valvontamaksun muodostumisen ajankohtaa. Valvontamaksu muodostuisi toimintakohtaisesta perusmaksusta ja säteilylähdekohtaisesta lisämaksusta nimenomaan niiden tietojen perusteella, jotka ovat Säteilyturvakeskuksen rekisterissä kyseisen vuoden tammikuun ensimmäisenä päivänä.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi toinen virke, jonka mukaan maksuunpano voitaisiin toimittaa ilman, että toiminnanharjoittajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Maksu perustuvat toiminnanharjoittajan toimintaan ja tämän käyttämiin ja hallussa pitämiin säteilylähteisiin. Toiminnanharjoittajilla on velvollisuus pitää toimintaansa ja säteilylähteitään koskevat tiedot ajan tasalla ilmoittamalla niistä Säteilyturvakeskukselle tai hakemalla lupaa toiminnan muuttamiseen. Maksuunpano toimitettaisiin lisäksi kunakin kalenterivuonna 1.1. rekisterissä olevien tietojen perusteella. Merkitystä maksuun ei olisi sillä, jos tiedot eivät ole toiminnanharjoittajasta johtuvasta syystä ajan tasalla. Ennen hallintopäätöksen tekemistä asianosaiselle on lähtökohtaisesti varattava tilaisuus tulla kuulluksi hallintolain 34 §:n mukaisesti. Saman pykälän 2 momentin 5 kohdassa on poikkeussäännös, jonka mukaan asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos kuuleminen on ilmeisen tarpeetonta. Ehdotettu erityissääntely olisi tarpeen, koska kuulemista ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa rekisteritietojen perusteella tapahtuvaan mekaaniseen massamenettelyyn, vaan kuuleminen rajautuisi yksittäisiin poikkeustilanteisiin. Veroluonteisten maksujen määrääminen perustuu rekisteritietoihin, ja toiminnanharjoittajalla on velvollisuus huolehtia siitä, että rekisteritiedot ovat ajan tasalla. Jos maksuunpano toimitettaisiin lain nojalla lähtökohtaisesti ilman kuulemistä, vältettäisiin kuulematta jättämistä koskevaa harkintaa ja perustelemista vuosittain sekä mahdollisia väitteitä menettelytapavirheistä. Muutos keventäisi myös hallinnollista taakkaa. Säteilyturvakeskus voisi säännöksestä huolimatta varata toiminnanharjoittajalle tilaisuuden tulla kuulluksi ennen maksun määräämistä, jos se yksittäisissä tapauksissa harkitaan tarpeelliseksi. Vastaavaa erityissääntelyä on ajoneuvoverolain (1281/2003) 15 §:ssä, jonka nojalla ajoneuvovero pannaan maksuun rekisteritietojen perusteella verovelvollista kuulematta. Maksujen oikaisemisesta ja muutoksenhausta säädetään 194–196 §:ssä.

190 §. Maksuvelvollisuuden voimassaolo ja maksun erääntyminen. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi maksun erääntymistä koskeva ajankohtarajoitus, jonka mukaan maksu erääntyy aikaisintaan huhtikuun viimeisenä päivänä. Lisäksi momentissa lyhennettäisiin maksupäätöksen lähettämistä koskevaa määräaika 30 päivästä 21 päivään. Muutoksilla puretaan sääntelyä ja mahdollistetaan laskun ja päätöksen lähettäminen samalla kertaa mahdollistaen yleisesti käytössä olevan 14 päivän maksuajan noudattamisen.

193 §. Maksujen periminen ja korko. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan viivästysmaksun korottamista viidestä eurosta kymmeneen euroon. Viivästysmaksun suuruus päivitettäisiin siten vastaamaan valtion maksuperustelainsäädännön viivästysmaksua.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan päivitettäväksi viite uuteen veronkantolakiin (11/2018) sekä täsmennettäisiin momentin terminologiaa vastaamaan veronkantolakia. Momentissa korvattaisiin termi ”palautuskorko” termillä ”hyvityskorko”. Lisäksi momentissa ehdotetaan täsmennettäväksi, että hyvityskorko maksettaisiin maksun suorittamispäivää seuraavasta päivästä siihen

päivään, jona palautettava määrä veloitetaan Säteilyturvakeskuksen tililtä. Hyvityskorko laskettaisiin päiväkohtaisesti todellisten kalenteripäivien mukaan.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Samaan aikaan lain kanssa valmisteltaisiin Säteilyturvakeskuksesta annettava valtioneuvoston asetus, joka korvaisi säteilyturvakeskuksesta annetun asetuksen (618/1997). Asetuksessa annettaisiin säännöksiä, jotka koskevat Säteilyturvakeskuksen ratkaisuvalltaa osittain sekä henkilöstöä ja henkilöstön kelpoisuutta. Lisäksi säädettäisiin pysyvistä asiantuntijoista, neuvottelukunnista ja valtion edustamisesta. Muu sääntely on aiemmin ollut asetustasolla. Nykyisin lain 6 §:ssä on yleisvaltuutus asetustasoiselle sääntelylle. Koska valtuutus asetustasoiselle sääntelylle johtuu jo perustuslain 119 §:stä, ei vastaavantyyppistä yleisvaltuutusta esitettäisi säädettäväksi. Sopimuksia ja asiantuntijoita koskeva ehdotettu 5 § sisältäisi kuitenkin täsmällisen ja rajatun asetuksenantovaltuuden pysyviä asiantuntijoita koskien.

9 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 15.11.2022.

Säteilyturvakeskuksesta annettavan lain siirtymäsäännöksen esitetään säädettäväksi, että ennen tämän lain voimaantuloa tehdyt sopimukset ja sitoumukset pysyvät voimassa, ellei muuta erikseen sovita.

Säteilylain siirtymäsäännöksessä esitetään säädettäväksi, että lain 189 §:n 3 momentissa tarkoitettuja valvontamaksuja aletaan kuitenkin periä tämän lain liitteen mukaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2023 lukien.

10 Toimeenpano ja seuranta

Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa ehdotetun sääntelyn toteutumista yhteistyössä Säteilyturvakeskuksen kanssa. Erityisesti säteilyvaaratilanteita koskevasta varautumisesta aiheutuvan lisätyön määrää seurattaisiin ja tarvittaessa ohjattaisiin tulevassa julkisen talouden suunnittelussa tarvittavat varat Säteilyturvakeskukselle tehtävän hoitamiseen. Hyvinvointialueuudistuksen mukanaan tuomat organisatoriset muutokset mm. pelastustoimessa saattavat mahdollisesti aiheuttaa resurssien uudelleen suuntaamisen tarpeita myös Säteilyturvakeskuksessa.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Lakiehdotukset vastaavat pääosin nykyisin voimassa olevaa sääntelyä. Nykyisin voimassa oleva säteilyturvakeskuksesta annettu laki on säädetty vuonna 1983 eli aikana ennen perusoikeus uudistusta ja perustuslakia.

Perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetään siitä, että jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Ehdotetun Säteilyturvakeskuksesta annettavan lain 2 §:n 2 momentin mukaista Säteilyturvakeskuksen tiedonsaantioikeutta saada viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta välttämättömiä tietoja säteilyvaaratilanteisiin varautumista koskevia kansallisia järjestelyjä ja niitä koskevien suositusten antamista varten on arvioitava perustuslain 10 §:n 1 momentin näkökulmasta. Säteilyturvakeskus voi tarvita tietoja henkilöiden, rakennusten, laitosten, rakennelmien sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä koskevista ja niiden toteuttamiseen vaikuttavista tiedoista sekä onnettomuuksiin tai poikkeusoloihin varautumista sekä väestönsuojelua koskevista tiedoista, jotka ovat salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n

mukaisesti. Säännökset perustuvat periaatteelle, että tietojen tulee olla välttämättömiä tässä laissa säädetyn tehtävän hoitamisen kannalta. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä tietojen mukaan lukien henkilötietojen luovutuksen edellytykseksi on mainitun kaltaisissa väljissä sääntely-yhteyksissä muodostunut se, että tietojen tulee olla jossakin tarkoituksessa välttämättömiä (esim. PeVL 17/2007 vp s. 3, PeVL 62/2010 vp s. 3–4 ja PeVL 17/2016 vp s. 5–7).

Säteilyturvakeskusta koskevan lainsäädännön säädösten tarkistettaisiin perustuslain 119 §:ssä edellytetyn mukaisiksi. Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella. Perustuslain esitöiden (HE 1/1998 vp, s. 174) mukaan yleisillä perusteilla tarkoitetaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa ja pääasiallisia tehtäviä.

Edellä esitetyn perusteella esitetään, että keskuksen nimen sisältävästä toimialasta, organisaation tehtävistä, johtamisesta ja ratkaisuvallasta säädettäisiin laissa. Lisäksi laissa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen toimialaan ja tehtäviin läheisesti liittyvistä sopimuksista ja asiantuntijoiden käytöstä. Säteilyturvakeskuksen organisaatiosta säädettäisiin muutoin asetuksella.

Edellä sanotusta johtuen esitys katsotaan voitavan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Säteilyturvakeskuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala ja asema

Säteilyturvakeskus on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva valtion hallinto-
viranomainen, joka edistää ja valvoo säteilyturvallisuutta ja ydinenergian käytön turvallisuutta.

Säteilyturvakeskuksella on toimialaansa liittyvissä kannanotoissaan ja valvontatoiminnassaan
riippumaton asema.

2 §

Tehtävät

Säteilyturvakeskukselle kuuluvat:

- 1) ydinenergialaissa (990/1987) säädetty tehtävät;
- 2) säteilylaissa (859/2018) säädetty tehtävät;
- 3) vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (1994/719) säädetty tehtävät;
- 4) pelastuslaissa (379/2011) säädetty tehtävät;
- 5) säteilyvaaratilanteiden valmius- ja asiantuntijatehtävät;
- 6) säteilytilannetiedon keräämiseen ja säteilytilannekuvan ylläpitoon liittyvät tehtävät;
- 7) toimialansa kansallisten mittanormaalien ylläpitotehtävät;
- 8) toimialaansa liittyvä tutkimus-, kehittämis- ja selvitystoiminta;
- 9) toimialaansa liittyvät viestintä- ja koulutustehtävät;
- 10) toimialaansa liittyvien asiantuntija- ja mittauspalveluiden tuottaminen;
- 11) toimialansa kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön osallistuminen sekä vaikuttami-
nen;
- 12) toimialansa lainsäädännön kehittämisehdotusten tekeminen ja oikeussääntöjen antaminen
erikseen säädetyn toimivaltansa puitteissa.

Säteilyturvakeskuksen tehtävänä on lisäksi arvioida säteilyvaaratilanteisiin varautumista kos-
kevia kansallisia järjestelyjä ja antaa niitä koskevia suosituksia. Säteilyturvakeskuksella on oi-
keus saada tämän tehtävänsä hoitamiseksi viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta
välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä.

Säteilyturvakeskus huolehtii lisäksi muista toimialansa tehtävistä, jotka sille erikseen sääde-
tään tai jotka sosiaali- ja terveysministeriö lainsäädännön tai kansainvälisten sopimusten nojalla
sille määrää.

3 §

Johtaminen

Säteilyturvakeskusta johtaa pääjohtaja, jonka valtioneuvosto nimittää. Pääjohtaja vastaa siitä, että keskuksen tehtävät hoidetaan taloudellisesti, tehokkaasti ja tuloksellisesti.

Säteilyturvakeskus nimittää tai ottaa palvelukseen muun virka- tai työsopimussuhteisen henkilöstön.

Säteilyturvakeskuksella on johtamisjärjestelmä, joka sisältää työjärjestyksen ja muut keskuksen laadukkaan toiminnan ja johtamisen sekä hyvän turvallisuuskulttuurin varmistamiseksi tarpeelliset määräykset ja ohjeet.

4 §

Ratkaisuvalta

Pääjohtaja ratkaisee Säteilyturvakeskukselle kuuluvat asiat, jollei muuta säädetä tai työjärjestyksessä määrätä. Asiat ratkaistaan esittelystä, jollei muuta säädetä tai työjärjestyksessä toisin määrätä.

Työjärjestyksessä annetaan tarkemmat määräykset keskuksen organisaatiosta, asioiden ratkaisemisesta sekä hallinnon, toimintojen ja työskentelyn järjestämisestä.

Työjärjestyksen vahvistaa pääjohtaja.

5 §

Sopimukset ja asiantuntijat

Säteilyturvakeskus voi talousarvionsa rajoissa käyttää asiantuntijoita ja tehdä sopimuksia viranomaisten, yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden kanssa toimialaansa kuuluvien yksittäisten asiantuntijatehtävien suorittamisesta. Näitä tehtäviä suorittavan salassapitovelvollisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Keskuksen pysyvistä asiantuntijoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa tehdyt sopimukset ja sitoumukset pysyvät voimassa, ellei muuta erikseen sovita.

Tällä lailla kumotaan säteilyturvakeskuksesta annettu laki (1069/1983).

2.

Laki

säteilylain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan säteilylain (859/2018) 51 §:n 1 momentin 3 kohta, 54 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 58 §:n 3 momentti, 64 §:n 1 momentti, 71 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 84 §:n 1 momentti, 127 §:n 3 momentti, 129 §, 147 §:n 1 momentti, 149 §:n 2 momentti, 155 §, 189 §:n 2 ja 4 momentti, 190 §:n 2 momentti, 193 §:n 2 ja 3 momentti sekä lain liite,

lisätään lain 56 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, lakiin uusi 70 a §, lain 130 §:ään uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, lain 133 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, lain 137 §:ään uusi 2 momentti sekä lain 147 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, seuraavasti:

51 §

Turvallisuushupahakemus

Turvallisuushupahakemuksessa on esitettävä:

3) 29 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot säteilytoiminnan johtamisjärjestelmästä;

54 §

Vakuuden asettaminen

Toiminnanharjoittajan on asetettava radioaktiivisten jätteiden vaarattomiksi tekemisestä ja mahdollisista ympäristön puhdistustoimenpiteistä aiheutuvien kustannusten suorittamisen varmistamiseksi vakuus Säteilyturvakeskukselle, jos lupa myönnetään:

1) korkea-aktiivisen umpilähteen käyttöön, valmistukseen, hallussapitoon, säilyttämiseen, tai varastointiin;

56 §

Tuotteen säteilyturvallisuuden osoittaminen

Muun turvallisuushupaa edellyttävän säteilylaitteen kuin terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (629/2010) tarkoitetun terveydenhuollon laitteen säteilyturvallisuus voidaan osoittaa noudattamalla soveltuvaa standardia.

Säteilyturvakeskus antaa määräykset 2 momentissa tarkoitetuista soveltuvista standardeista.

58 §

Tuotteen säteilyturvallisuuden arviointi

Jos tuotetta ei voida arvioida 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, valvontaviranomainen voi arvioida tuotteen säteilyturvallisuuden sen mukaan, mitä 2 momentissa säädetään. Lisäksi vaikka tuote on 1 ja 2 momentissa tai 56 §:n 2 momentissa tarkoitettujen turvallisuuden arvioinnissa käytettävien perusteiden mukainen, valvontaviranomainen voi ryhtyä eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 3 luvussa tarkoitettuun valvonnan toimenpiteeseen, jos tuote kuitenkin aiheuttaa riskin terveydelle.

64 §

Muiden säteilymittausten hyväksyntä

Ionisoivan säteilyn mittauksille, jotka tehdään työperäisen, väestön tai lääketieteellisen altistuksen arvioimiseksi tai turvallisuuden varmistamiseksi säteilytoiminnassa tai vallitsevassa altistustilanteessa, on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksyntä. Erillistä hyväksyntää ei kuitenkaan tarvita säteilymittauksille, joita Säteilyturvakeskus valvoo osana annosmittauspalvelun tai turvallisuusluvan mukaista toimintaa. Hyväksyntää ei myöskään tarvita säteilymittauksille, joita käytetään rakennustuotteista, talousvedestä tai 151 §:ssä tarkoitetuista materiaaleista aiheutuvan väestön altistuksen selvittämiseen.

70 a §

Sähköisesti säteilyä tuottavan laitteen yksilöinti

Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että sähköisesti säteilyä tuottava laite, jonka käyttö edellyttää turvallisuuslupaa, on yksilöity.

Yksilöivä tunnus on merkittävä laitteeseen riittävän pysyvällä tavalla.

71 §

Kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on turvallisuuslupaa edellyttävässä toiminnassa pidettävä kirjaa turvallisuuslupaan liittyvistä säteilylähteistä. Kirjanpidosta on käytävä ilmi hallussa pidettävät säteilylähteet sekä lähteiden vastaanottaminen, luovuttaminen ja luvasta poistaminen. Säteilylähde voidaan poistaa kirjanpidosta, kun viisi vuotta on kulunut sen luovuttamisesta tai vaarattomaksi tekemisestä. Kirjanpito on pidettävä ajan tasalla.

Säteilylähteiden valmistukseen, säilyttämiseen, kauppaan, vientiin tai tuontiin oikeuttavan turvallisuusluvan haltijan on vuosittain toimitettava Säteilyturvakeskukseen tiedot kalenterivuoden aikana vastaanottamistaan, luovuttamistaan ja hallinnassaan olevista säteilylähteistä. Tietoja ei kuitenkaan tarvitse toimittaa vastaanotetuista tai hallinnassa olevista sähköisesti säteilyä tuottavista säteilylähteistä, jotka liittyvät kauppaan tai valmistukseen.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettusta kirjanpidosta sekä 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista tiedoista ja niiden toimittamisesta.

84 §

Uudelleenkäytön, kierrättämisen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn edellytykset

Säteilytoiminnasta peräisin olevaa jätettä ja muuta materiaalia sekä 78 §:n 3 momentissa tarkoitettua jätettä saa sen radioaktiivisuuden estämättä uudelleen käyttää, kierrättää, hyödyntää ja loppukäsitellä noudattaen jätelakia, jos siinä olevan radioaktiivisen aineen määrä ei ole 85 §:n 2 momentin mukaista vapauttamisrajaa suurempi.

127 §

Päästöt ja niiden raja-arvot

Säteilyturvakeskus voi myöntää 2 momentissa tarkoitetuille päästöille luvan, jos väestön altistus on toiminnan luonne ja laajuus sekä käytettävissä olevat keinot päästöjen rajoittamiseksi huomioon ottaen mahdollisimman pieni ja päästöistä aiheutuvan altistuksen ennakoitu määrä on annosrajoitusta pienempi.

129 §

Säteilyturvallisuuspoikkeamiin varautuminen

Turvallisuuslupaa edellyttävässä toiminnassa toiminnanharjoittajan on varauduttava säteilyturvallisuuspoikkeamiin. Toiminnanharjoittajalla on oltava ajantasainen suunnitelma toimista poikkeamien varalle. Suunnitelman mukaisia toimia on harjoitettava toimintaan liittyvien riskien mukaisesti.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitetusta suunnitelmasta säteilyturvallisuuspoikkeamien varalta ja sen mukaisten toimien harjoittelusta toimintaan liittyvien riskien mukaisesti.

130 §

Välittömät toimet säteilyturvallisuuspoikkeamassa

Jos kadonnut säteilylähde on saattanut kulkeutua Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen, Säteilyturvakeskus vastaa tilanteesta tarvittavasta kansainvälisestä tiedonvaihdosta.

133 §

Säteilyvaaratilanteesta tiedottaminen

Säteilyturvakeskus ilmoittaa säteilyvaaratilanteesta ja sen uhkasta kansainvälisiin tiedonvaihtojärjestelmiin sekä valtioille, joihin tilanne voi vaikuttaa.

137 §

Siirtyminen säteilyvaaratilanteesta vallitsevaan altistustilanteeseen

Jos säteilyvaaratilanne vaikuttaa useaan valtioon, siirtymisessä vallitsevaan altistustilanteeseen on tehtävä yhteistyötä näiden muiden valtioiden kanssa.

147 §

Säteilyaltistuksen rajoittaminen

Edellä 146 §:ssä tarkoitetun selvityksen tekemiseen velvollisen on ilman aiheutonta viivytystä toteutettava toimenpiteet luonnonsäteilyaltistuksen rajoittamiseksi, jos toiminnasta aiheutuva työperäinen tai väestön altistus taikka työpaikan tai talousveden radonpitoisuus on viitearvoa suurempi.

Selvityksen tekemiseen velvollisen on todettava toimenpiteiden riittävyys vastaavilla mittauksilla tai laskelmilla, joilla 146 §:ssä tarkoitettu säteilyaltistus selvitetään tai muulla luotettavalla tavalla. Toimenpiteiden riittävyyttä koskevan selvityksen tulokset on viipymättä ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

Jos toimintaan ei 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen seurauksena enää sovelleta 146 §:n 1 momentissa tarkoitettua selvitysvelvollisuutta, Säteilyturvakeskukselle on viipymättä ilmoitettava selvitysvelvollisuuden lakkaamisesta perusteluineen.

149 §

Altistus luonnonsäteilylle työpaikalla

Lain 35 ja 90 §:ää, 92 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohtaa ja 3 momenttia sekä 95 §:ää ei sovelleta, jos ainoastaan työpaikan radonpitoisuus tai radonista tai avaruussäteilystä aiheutuva altistus on viitearvoa suurempi. Lisäksi 89 §:n 2 momenttia ja 91 §:ää ei sovelleta, jos ainoastaan avaruussäteilystä aiheutuva työperäinen altistus on viitearvoa suurempi.

155 §

Työpaikan radonpitoisuuden selvittäminen

Työnantajan on selvitettävä työtilan ja muun työskentelypaikan radonpitoisuus, jos tilat sijaitsevat:

1) Säteilyturvakeskuksen määrittämällä alueilla, joissa 19 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun rekisterin radonpitoisuustietojen perusteella yli kymmenesosa edustavista radonmittaus-tuloksista on työpaikkojen radonpitoisuuden viitearvoa suurempia;

2) harjulla tai muulla hyvin ilmaa läpäisevällä sora- tai hiekkamaalla;

3) kokonaan tai osittain maanpinnan tason alapuolella;

4) talousvettä toimittavassa laitoksessa, jonka käyttämä vesi ei ole peräisin yksinomaan pin-tavesimuodostumasta ja pääsee kosketuksiin sisäilman kanssa.

Selvitystä ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu tila sijaitsee rakennuksen toisessa, kokonaan maanpinnan yläpuolella olevassa kerroksessa tai sen yläpuo-lella, tai jos rakennuksen lattia ja seinät eivät ole kosketuksissa maankamaraan ja väliin jäävän tilan hyvä tuulettavuus on ilmeistä.

Työpaikan radonpitoisuus on mitattava säännöllisesti, jos työtila tai muu työskentelypaikka sijaitsee kaivoslaissa tarkoitetussa maanalaisessa louhoksessa tai maanalaisella louhintatyö-maalla.

189 §

Valvontamaksu ja sen perusteet

Valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta ja säteilylähdekohtaisesta lisämaksusta niiden tietojen perusteella, jotka ovat Säteilyturvakeskuksen rekisterissä kyseisen vuoden tammikuun ensimmäisenä päivänä.

Maksuunpano voidaan toimittaa ilman, että toiminnanharjoittajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Päätös voidaan antaa tiedoksi hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksi-antona.

190 §

Maksuvelvollisuuden voimassaolo ja maksun erääntyminen

Valvontamaksu määrätään kultakin kalenterivuodelta ja se erääntyy vuosittain maksettavaksi Säteilyturvakeskuksen määräämänä ajankohtana. Säteilyturvakeskus lähettää maksuvelvollisille maksupäätöksen valvontamaksusta viimeistään 21 päivää ennen eräpäivää.

193 §

Maksujen periminen ja korko

Jos maksu viivästyy, sille on maksettava korkolain (633/1982) 4 §:ssä säädetty viivästyskorko. Viivästyskoron sijasta Säteilyturvakeskus voi periä kymmenen euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jäisi tätä pienemmäksi.

Jos valvontamaksua palautetaan oikaisun tai muutoksenhaun johdosta, palautettavalle maksulle maksetaan veronkantolain (11/2018) 38 §:ssä säädetty hyvityskorko maksun suorittamispäivää seuraavasta päivästä siihen päivään, jona palautettava määrä veloitetaan Säteilyturvakeskuksen tililtä. Hyvityskorko lasketaan päiväkohtaisesti todellisten kalenteripäivien mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 189 §:n 3 momentissa tarkoitettuja valvontamaksuja aletaan kuitenkin periä tämän lain liitteen mukaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2023 lukien.

Valvontamaksut**1. Maksuluokat ja niiden mukaiset maksut**

Maksuluokkia ovat toiminnan maksuluokka ja säteilylähteen maksuluokka.

Toimintakohtaiset perusmaksut ovat:

Toiminnan maksuluokka	Toimintakohtainen perusmaksu
A	180 €
B	620 €
C	1 680 €
D	1 680 €
E	4 130 €
F	10 040 €
G	22 300 €
H	450 €
I	1 120 €

Säteilylähdekohtaiset lisämaksut ovat:

Säteilylähteen maksuluokka	Säteilylähdekohtainen lisämaksu
A	40 €
B	80 €
C	140 €
D	390 €
E	560 €
F	840 €
G	1 120 €

H	3 350 €
I	6 030 €

2. Ionisoivan säteilyn käytön valvontamaksu

Turvallisuuslupaa edellyttävän ionisoivan säteilyn käytön valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta ja säteilylähdekohtaisesta lisämaksusta. Jos turvallisuuslupa kattaa useamman kuin yhden toiminnan tai säteilylähteen, valvontamaksu määräytyy laskemalla yhteen kaikki lupaan liittyvät toimintakohtaiset perusmaksut ja säteilylähdekohtaiset lisämaksut.

Toiminnan maksuluokka määräytyy toiminnasta seuraavasti:

Toiminnan maksuluokka	Toiminta
A	Umpilähteiden käyttö
	Röntgenlaitteiden käyttö (ei koske sädehoitoa, isotooppilääketiedettä tai hammasröntgentoimintaa, jossa käytetään panoraamatomografialaitetta tai hammasröntgenlaitetta, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle, eikä henkilön kuvantamista muulla kuin terveydenhuollon laitteella)
B	Säteilylähteiden kauppa
	Säteilylähteiden asennus-, huolto- ja korjaustoiminta sekä säteilylaitteiden valmistus
	Radioaktiivisten aineiden kuljetus
	Toiminta, jossa toistuvasti käsitellään tai varastoidaan orpoja lähteitä
	Henkilön kuvantaminen muulla kuin terveydenhuollon laitteella
	Avolähteiden käyttö (ei koske terveydenhuoltoa ja eläinlääketiedettä)
	Hiukkaskiihdyttimien käyttö teollisuudessa ja läpivalaisussa (ei koske radionuklidien tuotantoa)
C	Hiukkaskiihdyttimien käyttö tutkimuksessa ja radionuklidien tuotannossa
	Radioaktiivisten jätteiden vastaanottaminen ja käsittely ja varastointi silloin, kun se ei ole osa muuta toimintaa

D	Avolähteiden käyttö eläinlääketieteessä
	Sädehoito eläinlääketieteessä
E	Isotooppilääketiede
F	Sädehoito

Säteilylähdekohtainen lisämaksu määräytyy säteilylähteestä ja sen käytöstä seuraavasti:

Säteilyläh- teen mak- suluokka	Säteilylähteet
A	Hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle Hammasröntgenkuvauslaite eläinlääketieteessä
B	Umpilähde (muu kuin korkea-aktiivinen umpilähde). Maksu peritään enintään sadasta lähteestä Röntgenlaite (ei koske terveydenhuollon, eläinlääketieteen ja teollisuuskuvauksen röntgenlaitetta eikä röntgenlaitetta, johon liittyy erikseen rakennettavia suojarakennelmia) Hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraatomografialaite
C	Teollisuuskuvauksessa käytettävä röntgenlaite tai röntgenlaite, johon liittyy erikseen rakennettavia suojarakennelmia (ei koske terveydenhuollon tai eläinlääketieteen röntgenlaitetta) Eläinlääketieteen röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgenkuvauslaite) Terveydenhuollon röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraatomografialaite tai hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle), jonka käytöstä potilaalle aiheutuva efektiivinen annos on pienempi tai yhtä suuri kuin 0,1 mSv eikä determinististä haittaa ¹⁾ Hiukkaskiihdytin (ei koske terveydenhuollon tai eläinlääketieteen hiukkaskiihdytintä) Avolähteet laboratoriossa, kun kerralla käsiteltävä radioaktiivisen aineen aktiivisuus on pienempi kuin $k \cdot 10$ vapaaraja²⁾

D	Terveysthuollon röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraamatomografialaite tai hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle), jonka käytöstä potilaalle aiheutuva efektiivinen annos on suurempi kuin 0,1 mSv, mutta pienempi tai yhtä suuri kuin 100 mSv eikä determinististä haittaa ¹⁾
	Avolähteet laboratoriossa, kun kerralla käsiteltävä radioaktiivisen aineen aktiivisuus on suurempi tai yhtä suuri kuin $k \cdot 10$ vapaaraja mutta pienempi kuin $k \cdot 10\,000$ vapaaraja 2)
	Avolähteet merkkiainekokeissa muualla kuin laboratoriossa
E	Korkea-aktiivinen umpilähde
	Eläinlääketieteen sädehoitolaite
F	Terveysthuollon röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraamatomografialaite tai hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle), jonka käytöstä potilaalle aiheutuva efektiivinen annos on suurempi kuin 100 mSv tai paikallinen tai elimen absorboitunut annos on suurempi kuin 10 Gy:tä ¹⁾
	Avolähteet laboratoriossa, kun kerralla käsiteltävä radioaktiivisen aineen aktiivisuus on suurempi tai yhtä suuri kuin $k \cdot 10\,000$ -vapaaraja 2)
G	Sädehoidon röntgenpintahoitolaite
H	Sädehoidon yksienerginen kiihdytin, röntgensyvähoitolaite tai jälkilataushoitolaite
I	Sädehoidon monienerginen kiihdytin

¹⁾ Potilaalle yhdestä tutkimuksesta tai toimenpiteestä aiheutuva efektiivinen annos, mukaan lukien säteilyturvallisuuspoikkeamasta aiheutuva säteilyaltistus.

²⁾ Kerroin k määräytyy radioaktiivisen aineen käsittelytavasta seuraavasti: erityisen riskialtis työ $k = 0,1$, käsittely tavanomaisia kemiallisia menetelmiä käyttäen $k = 1$, yksinkertainen käsittely $k = 10$ ja varastointi $k = 100$. Jos laboratoriossa käytetään eri käsittelytapoja, toiminnan maksuluokka määräytyy suurimpaan maksuun johtavan käsittelytavan perusteella.

3. Luonnonsäteilylle altistavan toiminnan valvontamaksu

Luonnonsäteilylle altistavan toiminnan valvontamaksu peritään vain, jos toiminta edellyttää 148 §:n mukaan turvallisuuslupan.

Valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta. Jos turvallisuuslupa kattaa useamman kuin yhden toiminnan, valvontamaksu määräytyy laskemalla yhteen kaikki lupaan liittyvät toiminnan maksuluokan mukaiset perusmaksut.

Toiminnan maksuluokka määräytyy toiminnasta seuraavasti:

Toiminnan maksuluokka	Toiminta
H	Ilmailun harjoittaminen
I	Toiminta, jossa työntekijät altistuvat radonille
	Toiminta, jossa työntekijät altistuvat muulle luonnonsäteilylle kuin radonille tai avaruussäteilylle
G	Toiminta, josta aiheutuu radioaktiivisten aineiden päästöjä ympäristöön

4. Ionisoimattoman säteilyn käytön valvontamaksu

Ionisoimattoman säteilyn käytön valvontamaksu peritään suuritehoisen laserlaitteen käytöstä säteilylain 167 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa.

Valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta ja säteilylähdekohtaisesta lisämaksusta. Toimintakohtainen perusmaksu määräytyy seuraavasti:

Toiminnan maksuluokka	Toiminta
A	Suuritehoisen laserlaitteen käyttö (sisältäen yhteen paikkaan kiinteästi asennettun suuritehoisen laserlaitteen käytön)

Säteilylähdekohtainen lisämaksu määräytyy säteilylähteestä ja sen käytöstä seuraavasti:

Säteilylähteen maksuluokka	Säteilylähde
E	Siirrettävä suuritehoinen laserlaitteisto

Helsingissä 15.9.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

2.

Laki

säteilylain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säteilylain (859/2018) 51 §:n 1 momentin 3 kohta, 54 §:n 1 momentin johdanto-
kappale ja 1 kohta, 58 §:n 3 momentti, 64 §:n 1 momentti, 71 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 84 §:n 1
momentti, 127 §:n 3 momentti, 129 §, 147 §:n 1 momentti, 149 §:n 2 momentti, 155 §, 189 §:n
2 ja 4 momentti, 190 §:n 2 momentti, 193 §:n 2 ja 3 momentti sekä lain liite,

lisätään lain 56 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, lakiin uusi 70 a §, lain 130 §:ään uusi 6 momentti,
jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, lain 133 §:ään uusi 2 momentti, jolloin ny-
kyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, lain 137 §:ään uusi 2 momentti sekä lain 147 §:ään
uusi 2 ja 3 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

51 §

51 §

Turvallisuuslupahakemus

Turvallisuuslupahakemus

Turvallisuuslupahakemuksessa on esitet-
tävä:

Turvallisuuslupahakemuksessa on esitet-
tävä:

3) säteilytoiminnan johtamisjärjestelmä;

3) 29 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot sä-
teilytoiminnan johtamisjärjestelmästä;

54 §

54 §

Vakuuden asettaminen

Vakuuden asettaminen

Toiminnanharjoittajan on asetettava radio-
aktiivisten jätteiden vaarattomiksi tekemisestä
ja mahdollisista ympäristön puhdistustoimen-
piteistä aiheutuvien kustannusten suorittami-
sen varmistamiseksi vakuus, jos lupa myönne-
tään:

Toiminnanharjoittajan on asetettava radio-
aktiivisten jätteiden vaarattomiksi tekemisestä
ja mahdollisista ympäristön puhdistustoimen-
piteistä aiheutuvien kustannusten suorittami-
sen varmistamiseksi vakuus *Säteilyturvakes-
kukselle*, jos lupa myönnetään:

1) korkea-aktiivisen umpilähteen käyttöön,
valmistukseen, *kauppaan*, hallussapitoon, säi-
lyttämiseen, *tuontiin*, *vientiin*, *siirtoon* tai va-
rastointiin;

1) korkea-aktiivisen umpilähteen käyttöön,
valmistukseen, hallussapitoon, säilyttämi-
seen, tai varastointiin;

56 §

56 §

Tuotteen säteilyturvallisuuden osoittaminen

Tuotteen säteilyturvallisuuden osoittaminen

Muun turvallisuushupaa edellyttävän säteilylaitteen kuin terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (629/2010) tarkoitetun terveydenhuollon laitteen säteilyturvallisuus voidaan osoittaa noudattamalla soveltuvaa standardia.

Säteilyturvakeskus antaa määräykset 2 momentissa tarkoitetuista soveltuvista standardeista.

58 §

58 §

Tuotteen säteilyturvallisuuden arviointi

Tuotteen säteilyturvallisuuden arviointi

Jos tuotetta ei voida arvioida 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, valvontaviranomainen voi arvioida tuotteen säteilyturvallisuuden sen mukaan, mitä 2 momentissa säädetään. Lisäksi vaikka tuote on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen turvallisuuden arvioinnissa käytettävien perusteiden mukainen, valvontaviranomainen voi ryhtyä eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 3 luvussa tarkoitettuun valvonnan toimenpiteeseen, jos tuote kuitenkin aiheuttaa riskin terveydelle.

Jos tuotetta ei voida arvioida 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, valvontaviranomainen voi arvioida tuotteen säteilyturvallisuuden sen mukaan, mitä 2 momentissa säädetään. Lisäksi vaikka tuote on 1 ja 2 momentissa tai 56 §:n 2 momentissa tarkoitettujen turvallisuuden arvioinnissa käytettävien perusteiden mukainen, valvontaviranomainen voi ryhtyä eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 3 luvussa tarkoitettuun valvonnan toimenpiteeseen, jos tuote kuitenkin aiheuttaa riskin terveydelle.

64 §

64 §

Muiden säteilymittausten hyväksyntä

Muiden säteilymittausten hyväksyntä

Ionisoivan säteilyn mittauksille, jotka tehdään työperäisen, väestön tai lääketieteellisen altistuksen arvioimiseksi tai turvallisuuden varmistamiseksi säteilytoiminnassa tai vallitsevassa altistustilanteessa, on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksyntä. Erillistä hyväksyntää ei kuitenkaan tarvita säteilymittauksille, joita Säteilyturvakeskus valvoo osana annosmittauspalvelun tai turvallisuusluvan mukaista toimintaa.

Ionisoivan säteilyn mittauksille, jotka tehdään työperäisen, väestön tai lääketieteellisen altistuksen arvioimiseksi tai turvallisuuden varmistamiseksi säteilytoiminnassa tai vallitsevassa altistustilanteessa, on oltava Säteilyturvakeskuksen hyväksyntä. Erillistä hyväksyntää ei kuitenkaan tarvita säteilymittauksille, joita Säteilyturvakeskus valvoo osana annosmittauspalvelun tai turvallisuusluvan mukaista toimintaa. *Hyväksyntää ei myöskään tarvita säteilymittauksille, joita käytetään rakennustuotteista, talousvedestä tai 151 §:ssä*

tarkoitetuista materiaaleista aiheutuvan väestön altistuksen selvittämiseen.

70 a §

Sähköisesti säteilyä tuottavan laitteen yksilöinti

Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että sähköisesti säteilyä tuottava laite, jonka käyttö edellyttää turvallisuushupaa, on yksilöity.

Yksilöivä tunnus on merkittävä laitteeseen riittävän pysyvällä tavalla.

71 §

Kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on turvallisuushupaa edellyttävässä toiminnassa pidettävä kirjaa turvallisuushupaan liittyvistä säteilylähteistä. Kirjanpidosta on käytävä ilmi hallussa pidettävät säteilylähteet sekä lähteiden vastaanottaminen, luovuttaminen ja luvasta poistaminen. Säteilylähde voidaan poistaa kirjanpidosta, kun viisi vuotta on kulunut sen luovuttamisesta tai luvasta poistamisesta. Kirjanpito on pidettävä ajan tasalla.

Säteilylähteiden valmistukseen, säilyttämiseen, kauppaan, vientiin tai tuontiin oikeuttavan turvallisuushupan haltijan on *toimitettava kalenterivuositain* säteilyturvakeskukseen tiedot vastaanottamistaan, luovuttamistaan ja hallinnassaan olevista säteilylähteistä.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettusta kirjanpidosta sekä 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista toimitettavista tiedoista.

84 §

71 §

Kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on turvallisuushupaa edellyttävässä toiminnassa pidettävä kirjaa turvallisuushupaan liittyvistä säteilylähteistä. Kirjanpidosta on käytävä ilmi hallussa pidettävät säteilylähteet sekä lähteiden vastaanottaminen, luovuttaminen ja luvasta poistaminen. Säteilylähde voidaan poistaa kirjanpidosta, kun viisi vuotta on kulunut sen luovuttamisesta tai vaarattomaksi tekemisestä. Kirjanpito on pidettävä ajan tasalla.

Säteilylähteiden valmistukseen, säilyttämiseen, kauppaan, vientiin tai tuontiin oikeuttavan turvallisuushupan haltijan on *vuositain* toimitettava säteilyturvakeskukseen tiedot kalenterivuoden aikana vastaanottamistaan, luovuttamistaan ja hallinnassaan olevista säteilylähteistä. *Tietoja ei kuitenkaan tarvitse toimittaa vastaanotetuista tai hallinnassa olevista sähköisesti säteilyä tuottavista säteilylähteistä, jotka liittyvät kauppaan tai valmistukseen.*

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettusta kirjanpidosta sekä 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista tiedoista ja niiden toimittamisesta.

84 §

Uudelleenkäytön, kierrättämisen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn edellytykset

Säteilytoiminnasta peräisin olevaa jätettä ja muuta materiaalia saa sen radioaktiivisuuden estämättä uudelleenkäyttää, kierrättää, hyödyntää ja loppukäsittellä noudattaen jätelakia, jos siinä olevan radioaktiivisen aineen määrä ei ole 85 §:n 2 momentin mukaista vapauttamisrajaa suurempi.

127 §

Päästöt ja niiden raja-arvot

Säteilyturvakeskus *asettaa* 2 momentissa tarkoitettulle päästölle *raja-arvot siten, että* väestön altistus on toiminnan luonne ja laajuus sekä käytettävissä olevat keinot päästöjen rajoittamiseksi huomioon ottaen mahdollisimman pieni ja *että* päästöistä aiheutuvan altistuksen ennakoitu määrä on annosrajoitusta pienempi.

129 §

Säteilyturvallisuuspoikkeamiin varautuminen

Turvallisuuslupaa edellyttävässä toiminnassa toiminnanharjoittajan on varauduttava säteilyturvallisuuspoikkeamiin. Toiminnanharjoittajalla on oltava ajantasainen suunnitelma toimista poikkeamien varalle.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettusta suunnitelmasta säteilyturvallisuuspoikkeamien varalta.

130 §

Uudelleenkäytön, kierrättämisen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn edellytykset

Säteilytoiminnasta peräisin olevaa jätettä ja muuta materiaalia *sekä* 78 §:n 3 momentissa *tarkoitettua jätettä* saa sen radioaktiivisuuden estämättä uudelleen käyttää, kierrättää, hyödyntää ja loppukäsittellä noudattaen jätelakia, jos siinä olevan radioaktiivisen aineen määrä ei ole 85 §:n 2 momentin mukaista vapauttamisrajaa suurempi.

127 §

Päästöt ja niiden raja-arvot

Säteilyturvakeskus *voi myöntää* 2 momentissa tarkoitetuille päästöille *luvan, jos* väestön altistus on toiminnan luonne ja laajuus sekä käytettävissä olevat keinot päästöjen rajoittamiseksi huomioon ottaen mahdollisimman pieni ja päästöistä aiheutuvan altistuksen ennakoitu määrä on annosrajoitusta pienempi.

129 §

Säteilyturvallisuuspoikkeamiin varautuminen

Turvallisuuslupaa edellyttävässä toiminnassa toiminnanharjoittajan on varauduttava säteilyturvallisuuspoikkeamiin. Toiminnanharjoittajalla on oltava ajantasainen suunnitelma toimista poikkeamien varalle. *Suunnitelman mukaisia toimia on harjoitettava toimintaan liittyvien riskien mukaisesti.*

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettusta suunnitelmasta säteilyturvallisuuspoikkeamien varalta *ja sen mukaisten toimien harjoittelusta toimintaan liittyvien riskien mukaisesti.*

130 §

*Välittömät toimet säteilyturvallisuus-
poikkeamassa**Välittömät toimet säteilyturvallisuus-
poikkeamassa*

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja tekemisestä sekä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua merkittävästä suunnitteleamattomasta lääketieteellisestä altistuksesta.

Jos kadonnut säteilylähde on saattanut kulkeutua Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen, Säteilyturvakeskus vastaa tilanteessa tarvittavasta kansainvälisestä tiedonvaihdesta.

Säteilyturvakeskus antaa tarkemmat määräykset 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja tekemisestä sekä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua merkittävästä suunnitteleamattomasta lääketieteellisestä altistuksesta.

133 §

133 §

*Säteilyvaaratilanteesta tiedottaminen**Säteilyvaaratilanteesta tiedottaminen*

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitettua tiedonantovelvollisuudesta.

Säteilyturvakeskus ilmoittaa säteilyvaaratilanteesta ja sen uhkasta kansainvälisiin tiedonvaihtojärjestelmiin sekä valtioille, joihin tilanne voi vaikuttaa.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitettua tiedonantovelvollisuudesta.

137 §

137 §

*Siirtyminen säteilyvaaratilanteesta vallitsevaan altistustilanteeseen**Siirtyminen säteilyvaaratilanteesta vallitsevaan altistustilanteeseen*

Jos säteilyvaaratilanne vaikuttaa useaan valtioon, siirtymisessä vallitsevaan altistustilanteeseen on tehtävä yhteistyötä näiden muiden valtioiden kanssa.

147 §

147 §

*Säteilyaltistuksen rajoittaminen**Säteilyaltistuksen rajoittaminen*

Edellä 146 §:ssä tarkoitetun selvityksen tekemiseen velvollisen on toteutettava toimenpiteet luonnonsäteilyaltistuksen rajoitta-

Edellä 146 §:ssä tarkoitetun selvityksen tekemiseen velvollisen on *ilman aiheutonta viivytystä* toteutettava toimenpiteet luonnonsä-

miseksi, jos toiminnasta aiheutuva työperäinen tai väestön altistus taikka työpaikan tai talousveden radonpitoisuus on viitearvoa suurempi.

teilyaltistuksen rajoittamiseksi, jos toiminnasta aiheutuva työperäinen tai väestön altistus taikka työpaikan tai talousveden radonpitoisuus on viitearvoa suurempi.

Selvityksen tekemiseen velvollisen on todettava toimenpiteiden riittävyys vastaavilla mitauksilla tai laskelmilla, joilla 146 §:ssä tarkoitettu säteilyaltistus selvitetään tai muulla luotettavalla tavalla. Toimenpiteiden riittävyyttä koskevan selvityksen tulokset on viipymättä ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

Jos toimintaan ei 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen seurauksena enää sovelleta 146 §:n 1 momentissa tarkoitettua selvitysvelvollisuutta, Säteilyturvakeskukselle on viipymättä ilmoitettava selvitysvelvollisuuden lakkaamisesta perusteluineen.

149 §

Altistus luonnonsäteilylle työpaikalla

Lain 35 ja 90 §:ää, 92 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohtaa ja 3 momenttia sekä 95 §:ää ei sovelleta, jos ainoastaan työpaikan radonpitoisuus tai radonista tai avaruussäteilystä aiheutuva altistus on viitearvoa suurempi. Lisäksi 91 §:ää ei sovelleta, jos ainoastaan avaruussäteilystä aiheutuva työperäinen altistus on viitearvoa suurempi.

149 §

Altistus luonnonsäteilylle työpaikalla

Lain 35 ja 90 §:ää, 92 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohtaa ja 3 momenttia sekä 95 §:ää ei sovelleta, jos ainoastaan työpaikan radonpitoisuus tai radonista tai avaruussäteilystä aiheutuva altistus on viitearvoa suurempi. Lisäksi 89 §:n 2 momenttia ja 91 §:ää ei sovelleta, jos ainoastaan avaruussäteilystä aiheutuva työperäinen altistus on viitearvoa suurempi.

155 §

Työpaikan radonpitoisuuden selvittäminen

Työnantajan on selvitettävä työtilan ja muun työskentelypaikan radonpitoisuus, jos tilat sijaitsevat:

- 1) Säteilyturvakeskuksen määrittämällä alueilla, joissa 19 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun rekisterin radonpitoisuustietojen perusteella yli kymmenesosa edustavista radonmittaustuloksista on työpaikkojen radonpitoisuuden viitearvoa suurempia;
- 2) harjulla tai muulla hyvin ilmaa läpäisevällä sora- tai hiekkamaalla;

155 §

Työpaikan radonpitoisuuden selvittäminen

Työnantajan on selvitettävä työtilan ja muun työskentelypaikan radonpitoisuus, jos tilat sijaitsevat:

- 1) Säteilyturvakeskuksen määrittämällä alueilla, joissa 19 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun rekisterin radonpitoisuustietojen perusteella yli kymmenesosa edustavista radonmittaustuloksista on työpaikkojen radonpitoisuuden viitearvoa suurempia;
- 2) harjulla tai muulla hyvin ilmaa läpäisevällä sora- tai hiekkamaalla;

3) kokonaan tai osittain maanpinnan tason alapuolella;

4) talousvettä toimittavassa laitoksessa tai elintarvikehuoneistossa, jonka käyttämä vesi ei ole peräisin yksinomaan pintavesimuodostumasta ja pääsee kosketuksiin sisäilman kanssa.

Selvitystä ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos yhdenkään työntekijän vuosittainen työaika työtilassa ei ole suurempi kuin 20 tuntia tai jos 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu tila sijaitsee maan pinnan tasosta katsottuna rakennuksen toisessa tai ylemmässä kerroksessa tai jos rakennuksen lattia ja seinät eivät ole kosketuksissa maankamaraan ja väliin jäävän tilan hyvä tuulettuvuus on ilmeistä.

Työpaikan radonpitoisuus on mitattava säännöllisesti, jos työtila tai muu työskentelypaikka sijaitsee kaivoslaissa tarkoitetussa maanalaisessa louhoksessa tai maanalaisella louhintatyömaalla.

Jos selvitys osoittaa, että työntekijälle aiheutuva säteilyannos voi ilman korjaavia toimenpiteitä olla työntekijän annosrajaa suurempi, työnantajan on viipymättä järjestettävä työntekijöille henkilökohtainen annostarkkailu.

189 §

Valvontamaksu ja sen perusteet

Valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta ja säteilylähdekohtaisesta lisämaksusta.

Päätös voidaan antaa tiedoksi hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksiantona.

190 §

3) kokonaan tai osittain maanpinnan tason alapuolella;

4) talousvettä toimittavassa laitoksessa, jonka käyttämä vesi ei ole peräisin yksinomaan pintavesimuodostumasta ja pääsee kosketuksiin sisäilman kanssa.

Selvitystä ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu tila sijaitsee rakennuksen toisessa, kokonaan maanpinnan yläpuolella olevassa kerroksessa tai sen yläpuolella, tai jos rakennuksen lattia ja seinät eivät ole kosketuksissa maankamaraan ja väliin jäävän tilan hyvä tuulettuvuus on ilmeistä.

Työpaikan radonpitoisuus on mitattava säännöllisesti, jos työtila tai muu työskentelypaikka sijaitsee kaivoslaissa tarkoitetussa maanalaisessa louhoksessa tai maanalaisella louhintatyömaalla.

189 §

Valvontamaksu ja sen perusteet

Valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta ja säteilylähdekohtaisesta lisämaksusta *niiden tietojen perusteella, jotka ovat Säteilyturvakeskuksen rekisterissä kyseisen vuoden tammikuun ensimmäisenä päivänä.*

Maksuunpano voidaan toimittaa ilman, että toiminnanharjoittajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Päätös voidaan antaa tiedoksi hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksiantona.

190 §

Maksuvelvollisuuden voimassaolo ja maksun erääntyminen

Maksuvelvollisuuden voimassaolo ja maksun erääntyminen

Valvontamaksu määrätään kultakin kalenterivuodelta ja se erääntyy vuosittain maksettavaksi Säteilyturvakeskuksen määräämänä ajankohtana, *kuitenkin aikaisintaan huhtikuun viimeisenä päivänä*. Säteilyturvakeskus lähettää maksuvelvollisille maksupäätöksen valvontamaksusta viimeistään 30 päivää ennen eräpäivää.

Valvontamaksu määrätään kultakin kalenterivuodelta ja se erääntyy vuosittain maksettavaksi Säteilyturvakeskuksen määräämänä ajankohtana. Säteilyturvakeskus lähettää maksuvelvollisille maksupäätöksen valvontamaksusta viimeistään 21 päivää ennen eräpäivää.

193 §

193 §

Maksujen periminen ja korko

Maksujen periminen ja korko

Jos maksu viivästyy, sille on maksettava korkolain (633/1982) 4 §:ssä säädetty viivästyskorko. Viivästyskoron sijasta Säteilyturvakeskus voi periä *viiden* euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jäisi tätä pienemmäksi.

Jos valvontamaksua palautetaan oikaisun tai muutoksenhaun johdosta, palautettavalle maksulle maksetaan veronkantolain (769/2016) 32 §:ssä säädetty *palautuskorko* maksupäivästä palautuspäivään.

Jos maksu viivästyy, sille on maksettava korkolain (633/1982) 4 §:ssä säädetty viivästyskorko. Viivästyskoron sijasta Säteilyturvakeskus voi periä *kymmenen* euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jäisi tätä pienemmäksi.

Jos valvontamaksua palautetaan oikaisun tai muutoksenhaun johdosta, palautettavalle maksulle maksetaan veronkantolain (11/2018) 38 §:ssä säädetty *hyvityskorko* maksun suorittamispäivää seuraavasta päivästä siihen päivään, jona palautettava määrä veloitetaan Säteilyturvakeskuksen tililtä. Hyvityskorko lasketaan päiväkohtaisesti todellisten kalenteripäivien mukaan.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lain 189 §:n 3 momentissa tarkoitettuja valvontamaksuja aletaan kuitenkin periä tämän lain liitteen mukaan vasta 1 päivästä tammi-kuuta 2023 lukien.*

Valvontamaksut

Voimassa oleva

1. Maksuluokat ja niiden mukaiset maksut

Maksuluokkia ovat toiminnan maksuluokka ja säteilylähteen maksuluokka.

Toimintakohtaiset perusmaksut ovat:

Toiminnan maksuluokka	Toimintakohtainen perusmaksu
A	160 €
B	400 €
C	1 000 €
D	1 500 €
E	3 700 €
F	9 500 €
G	20 000 €

Säteilylähdekohtaiset lisämaksut ovat:

Säteilylähteen maksuluokka	Säteilylähdekohtainen lisämaksu
A	35 €
B	70 €
C	120 €
D	370 €
E	500 €
F	750 €
G	1 000 €
H	3 000 €

I	5 400 €
---	---------

2. Ionisoivan säteilyn käytön valvontamaksu

Turvallisuuslupaa edellyttävän ionisoivan säteilyn käytön valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta ja säteilylähdekohtaisesta lisämaksusta. Jos turvallisuuslupa kattaa useamman kuin yhden toiminnan tai säteilylähteen, valvontamaksu määräytyy laskemalla yhteen kaikki lupaan liittyvät toimintakohtaiset perusmaksut ja säteilylähdekohtaiset lisämaksut.

Toiminnan maksuluokka määräytyy toiminnasta seuraavasti:

Toiminnan maksuluokka	Toiminta
A	Umpilähteiden käyttö
	Röntgenlaitteiden käyttö (ei koske sädehoitoa, isotooppilääketiedettä tai hammasröntgentoimintaa, jossa käytetään panoraamatomografialaitetta tai hammasröntgenlaitetta, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle, eikä henkilön kuvantamista muulla kuin terveydenhuollon laitteella)
B	Säteilylähteiden kauppa
	Säteilylähteiden asennus-, huolto- ja korjaustoiminta sekä säteilylaitteiden valmistus
	Radioaktiivisten aineiden kuljetus
	Toiminta, jossa toistuvasti käsitellään tai varastoidaan orpoja lähteitä
	Henkilön kuvantaminen muulla kuin terveydenhuollon laitteella
	Avolähteiden käyttö (ei koske terveydenhuoltoa ja eläinlääketiedettä)
	Hiukkaskiihdyttimien käyttö teollisuudessa ja läpivalaisussa (ei koske radionuklidien tuotantoa)
C	Hiukkaskiihdyttimien käyttö tutkimuksessa ja radionuklidien tuotannossa
	Radioaktiivisten jätteiden vastaanottaminen ja käsittely ja varastointi silloin, kun se ei ole osa muuta toimintaa
D	Avolähteiden käyttö eläinlääketieteessä
	Sädehoito eläinlääketieteessä

E	Isotooppilääketiede
F	Sädehoito

Säteilylähdekohtainen lisämaksu määräytyy säteilylähteestä ja sen käytöstä seuraavasti:

Säteilylähteen mak-suluokka	Säteilylähteet
A	Hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle Hammasröntgenkuvauslaite eläinlääketieteessä
B	Umpilähde (muu kuin korkea-aktiivinen umpilähde). Maksu peritään enintään sadasta lähteestä Röntgenlaite (ei koske terveydenhuollon, eläinlääketieteen ja teollisuuskuvauksen röntgenlaitetta eikä röntgenlaitetta, johon liittyy erikseen rakennettavia suojarakennelmia) Hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraatomografialaite
C	Teollisuuskuvauksessa käytettävä röntgenlaite tai röntgenlaite, johon liittyy erikseen rakennettavia suojarakennelmia (ei koske terveydenhuollon tai eläinlääketieteen röntgenlaitetta) Eläinlääketieteen röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgenkuvauslaite) Terveydenhuollon röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraatomografialaite tai hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle), jonka käytöstä potilaalle aiheutuva efektiivinen annos on pienempi tai yhtä suuri kuin 0,1 mSv eikä determinististä haittaa ¹⁾ Hiukkaskiihdytin (ei koske terveydenhuollon tai eläinlääketieteen hiukkaskiihdytintä) Avolähteet laboratoriossa, kun kerralla käsiteltävä radioaktiivisen aineen <i>määrä</i> on pienempi kuin $k \cdot 10^{-4}$ vapaaraja²⁾

D	Terveysthuollon röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraamatomografialaite tai hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle), jonka käytöstä potilaalle aiheutuva efektiivinen annos on suurempi kuin 0,1 mSv, mutta pienempi tai yhtä suuri kuin 100 mSv eikä determinististä haittaa ¹⁾
	Avolähteet laboratoriossa, kun kerralla käsiteltävä radioaktiivisen aineen <i>määrä</i> on suurempi tai yhtä suuri kuin $k \cdot 10 \cdot$ vapaaraja mutta pienempi kuin $k \cdot 10\,000 \cdot$ vapaaraja 2)
	Avolähteet merkkiainekokeissa muualla kuin laboratoriossa
E	Korkea-aktiivinen umpilähde
	Eläinlääketieteen sädehoitolaite
F	Terveysthuollon röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraamatomografialaite tai hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle), jonka käytöstä potilaalle aiheutuva efektiivinen annos on suurempi kuin 100 mSv tai paikallinen tai elimen absorboitunut annos on suurempi kuin 10 Gy:tä ¹⁾
	Avolähteet laboratoriossa, kun kerralla käsiteltävä radioaktiivisen aineen <i>määrä</i> on suurempi tai yhtä suuri kuin $k \cdot 10\,000 \cdot$ vapaaraja 2)
G	Sädehoidon röntgenpintahoitolaite
H	Sädehoidon yksienerginen kiihdytin, röntgensyvähoitolaite tai jälkilataushoitolaite
I	Sädehoidon monienerginen kiihdytin

¹⁾ Potilaalle yhdestä tutkimuksesta tai toimenpiteestä aiheutuva efektiivinen annos, mukaan lukien säteilyturvallisuuspoikkeamasta aiheutuva säteilyaltistus.

²⁾ Kerroin k määräytyy radioaktiivisen aineen käsittelytavasta seuraavasti: erityisen riskialtis työ $k = 0,1$, käsittely tavanomaisia kemiallisia menetelmiä käyttäen $k = 1$, yksinkertainen käsittely $k = 10$ ja varastointi $k = 100$. Jos laboratoriossa käytetään eri käsittelytapoja *niin* toiminnan maksuluokka määräytyy suurimpaan maksuun johtavan käsittelytavan perusteella.

3. Luonnonsäteilylle altistavan toiminnan valvontamaksu

Luonnonsäteilylle altistavan toiminnan valvontamaksu peritään vain, jos toiminta edellyttää 148 §:n mukaan turvallisuuslupan.

Valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta. Jos turvallisuuslupa kattaa useamman kuin yhden toiminnan, valvontamaksu määräytyy laskemalla yhteen kaikki lupaan liittyvät toiminnan maksuluokan mukaiset perusmaksut.

Toiminnan maksuluokka määräytyy toiminnasta seuraavasti:

Toiminnan maksuluokka	Toiminta
B	Ilmailun harjoittaminen
C	Toiminta, jossa työntekijät altistuvat radonille
	Toiminta, jossa työntekijät altistuvat muulle luonnonsäteilylle kuin radonille tai avaruussäteilylle
G	Toiminta, josta aiheutuu radioaktiivisten aineiden päästöjä ympäristöön

4. Ionisoimattoman säteilyn käytön valvontamaksu

Ionisoimattoman säteilyn käytön valvontamaksu peritään suuritehoisen laserlaitteen käytöstä säteilylain 167 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa.

Valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta ja säteilylähdekohtaisesta lisämaksusta.

Toimintakohtainen perusmaksu määräytyy seuraavasti:

Toiminnan maksuluokka	Toiminta
A	Suuritehoisen laserlaitteen käyttö (sisältäen yhteen paikkaan kiinteästi asennetun suuritehoisen laserlaitteen käytön)

Säteilylähdekohtainen lisämaksu määräytyy säteilylähteestä ja sen käytöstä seuraavasti:

Säteilylähteen maksuluokka	Säteilylähde
E	Siirrettävä suuritehoinen laserlaitteisto

Ehdotus

1. Maksuluokat ja niiden mukaiset maksut

Maksuluokkia ovat toiminnan maksuluokka ja säteilylähteen maksuluokka.

Toimintakohtaiset perusmaksut ovat:

Toiminnan maksuluokka	Toimintakohtainen perusmaksu
A	180 €
B	620 €
C	1 680 €
D	1 680 €
E	4 130 €
F	10 040 €
G	22 300 €
H	450 €
I	1 120 €

Säteilylähdekohtaiset lisämaksut ovat:

Säteilylähteen maksuluokka	Säteilylähdekohtainen lisämaksu
A	40 €
B	80 €
C	140 €
D	390 €
E	560 €
F	840 €
G	1 120 €
H	3 350 €

I	6 030 €
---	---------

2. Ionisoivan säteilyn käytön valvontamaksu

Turvallisuuslupaa edellyttävän ionisoivan säteilyn käytön valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta ja säteilylähdekohtaisesta lisämaksusta. Jos turvallisuuslupa kattaa useamman kuin yhden toiminnan tai säteilylähteen, valvontamaksu määräytyy laskemalla yhteen kaikki lupaan liittyvät toimintakohtaiset perusmaksut ja säteilylähdekohtaiset lisämaksut.

Toiminnan maksuluokka määräytyy toiminnasta seuraavasti:

Toiminnan maksuluokka	Toiminta
A	Umpilähteiden käyttö
	Röntgenlaitteiden käyttö (ei koske sädehoitoa, isotooppilääketiedettä tai hammasröntgentoimintaa, jossa käytetään panoraamatomografialaitetta tai hammasröntgenlaitetta, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle, eikä henkilön kuvantamista muulla kuin terveydenhuollon laitteella)
B	Säteilylähteiden kauppa
	Säteilylähteiden asennus-, huolto- ja korjaustoiminta sekä säteilylaitteiden valmistus
	Radioaktiivisten aineiden kuljetus
	Toiminta, jossa toistuvasti käsitellään tai varastoidaan orpoja lähteitä
	Henkilön kuvantaminen muulla kuin terveydenhuollon laitteella
	Avolähteiden käyttö (ei koske terveydenhuoltoa ja eläinlääketiedettä)
	Hiukkaskiihdyttimien käyttö teollisuudessa ja läpivalaisussa (ei koske radionuklidien tuotantoa)
C	Hiukkaskiihdyttimien käyttö tutkimuksessa ja radionuklidien tuotannossa
	Radioaktiivisten jätteiden vastaanottaminen ja käsittely ja varastointi silloin, kun se ei ole osa muuta toimintaa
D	Avolähteiden käyttö eläinlääketieteessä

	Sädehoito eläinlääketieteessä
E	Isotooppilääketiede
F	Sädehoito

Säteilylähdekohtainen lisämaksu määräytyy säteilylähteestä ja sen käytöstä seuraavasti:

Säteilyläh- teen mak- suluokka	Säteilylähteet
A	Hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle Hammasröntgenkuvauslaite eläinlääketieteessä
B	Umpilähde (muu kuin korkea-aktiivinen umpilähde). Maksu peritään enintään sadasta lähteestä Röntgenlaite (ei koske terveydenhuollon, eläinlääketieteen ja teollisuuskuvauksen röntgenlaitetta eikä röntgenlaitetta, johon liittyy erikseen rakennettavia suojarakennelmia) Hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraatomografialaite
C	Teollisuuskuvauksessa käytettävä röntgenlaite tai röntgenlaite, johon liittyy erikseen rakennettavia suojarakennelmia (ei koske terveydenhuollon tai eläinlääketieteen röntgenlaitetta) Eläinlääketieteen röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgenkuvauslaite) Terveydenhuollon röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraatomografialaite tai hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle), jonka käytöstä potilaalle aiheutuva efektiivinen annos on pienempi tai yhtä suuri kuin 0,1 mSv eikä determinististä haittaa ¹⁾ Hiukkaskiihdytin (ei koske terveydenhuollon tai eläinlääketieteen hiukkaskiihdytintä) Avolähteet laboratoriossa, kun kerralla käsiteltävä radioaktiivisen aineen <i>aktiivisuus</i> on pienempi kuin $k \cdot 10$ vapaaraja²⁾
D	Terveydenhuollon röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgentoiminnassa käytettävä panoraatomografialaite tai hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle), jonka käytöstä potilaalle aiheutuva efektiivinen annos on

	suurempi kuin 0,1 mSv, mutta pienempi tai yhtä suuri kuin 100 mSv eikä determinististä haittaa ¹⁾
	Avolähteet laboratoriossa, kun kerralla käsiteltävä radioaktiivisen aineen <i>aktiivisuus</i> on suurempi tai yhtä suuri kuin $k \cdot 10$ vapaaraja mutta pienempi kuin $k \cdot 10\,000$ vapaaraja 2)
	Avolähteet merkkiainekokeissa muualla kuin laboratoriossa
E	Korkea-aktiivinen umpilähde
	Eläinlääketieteen sädehoitolaite
F	Terveysthuollon röntgenkuvauslaite (muu kuin hammasröntgentoiminnassa käytetty panoraamatomografialaite tai hammasröntgenlaite, jolla kuvataan suun sisään asetettavalle kuvailmaisimelle), jonka käytöstä potilaalle aiheutuva efektiivinen annos on suurempi kuin 100 mSv tai paikallinen tai elimen absorboitunut annos on suurempi kuin 10 Gy:tä ¹⁾
	Avolähteet laboratoriossa, kun kerralla käsiteltävä radioaktiivisen aineen <i>aktiivisuus</i> on suurempi tai yhtä suuri kuin $k \cdot 10\,000$ vapaaraja 2)
G	Sädehoidon röntgenpintahoitolaite
H	Sädehoidon yksienerginen kiihdytin, röntgensyvähoitolaite tai jälkilataushoitolaite
I	Sädehoidon monienerginen kiihdytin

¹⁾ Potilaalle yhdestä tutkimuksesta tai toimenpiteestä aiheutuva efektiivinen annos, mukaan lukien säteilyturvallisuuspoikkeamasta aiheutuva säteilyaltistus.

²⁾ Kerroin k määräytyy radioaktiivisen aineen käsittelytavasta seuraavasti: erityisen riskialtis työ $k = 0,1$, käsittely tavanomaisia kemiallisia menetelmiä käyttäen $k = 1$, yksinkertainen käsittely $k = 10$ ja varastointi $k = 100$. Jos laboratoriossa käytetään eri käsittelytapoja, toiminnan maksuluokka määräytyy suurimpaan maksuun johtavan käsittelytavan perusteella.

3. Luonnonsäteilylle altistavan toiminnan valvontamaksu

Luonnonsäteilylle altistavan toiminnan valvontamaksu peritään vain, jos toiminta edellyttää 148 §:n mukaan turvallisuuslupan.

Valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta. Jos turvallisuuslupa kattaa useamman kuin yhden toiminnan, valvontamaksu määräytyy laskemalla yhteen kaikki lupaan liittyvät toiminnan maksuluokan mukaiset perusmaksut.

Toiminnan maksuluokka määräytyy toiminnasta seuraavasti:

Toiminnan maksuluokka	Toiminta

<i>H</i>	Ilmailun harjoittaminen
<i>I</i>	Toiminta, jossa työntekijät altistuvat radonille
	Toiminta, jossa työntekijät altistuvat muulle luonnonsäteilylle kuin radonille tai avaruussäteilylle
<i>G</i>	Toiminta, josta aiheutuu radioaktiivisten aineiden päästöjä ympäristöön

4. Ionisoimattoman säteilyn käytön valvontamaksu

Ionisoimattoman säteilyn käytön valvontamaksu peritään suuritehoisen laserlaitteen käytöstä säteilylain 167 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa.

Valvontamaksu muodostuu toimintakohtaisesta perusmaksusta ja säteilylähdekohtaisesta lisämaksusta. Toimintakohtainen perusmaksu määräytyy seuraavasti:

Toiminnan maksuluokka	Toiminta
A	Suuritehoisen laserlaitteen käyttö (sisältäen yhteen paikkaan kiinteästi asennettun suuritehoisen laserlaitteen käytön)

Säteilylähdekohtainen lisämaksu määräytyy säteilylähteestä ja sen käytöstä seuraavasti:

Säteilylähteen maksuluokka	Säteilylähde
E	Siirrettävä suuritehoinen laserlaitteisto